

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Udgivet år og sted | Publication time and place:

Fysiske størrelse | Physical extent:

Bajer, Fredrik.

Skuespilleren som Konge : Novelle.

Linköping : Isidor Kjellbergs Boktryckeri, 1881

62 s.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

BAJER.

Skuespilleren

som Konge.

1882.

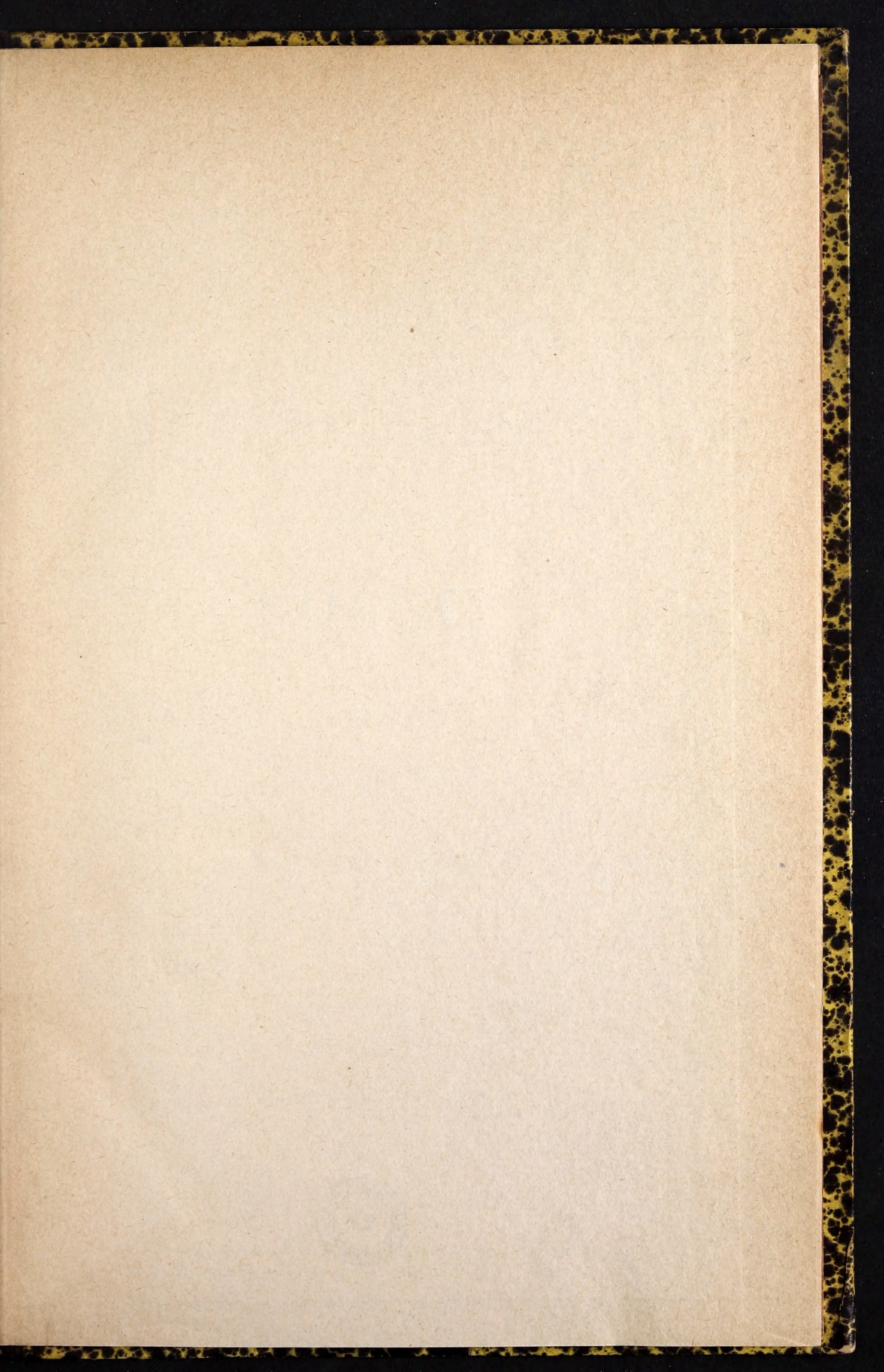
57. - 86.

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130020877988

SKUESPILLEREN

SOM

KONGE.

NOVELLE

AF

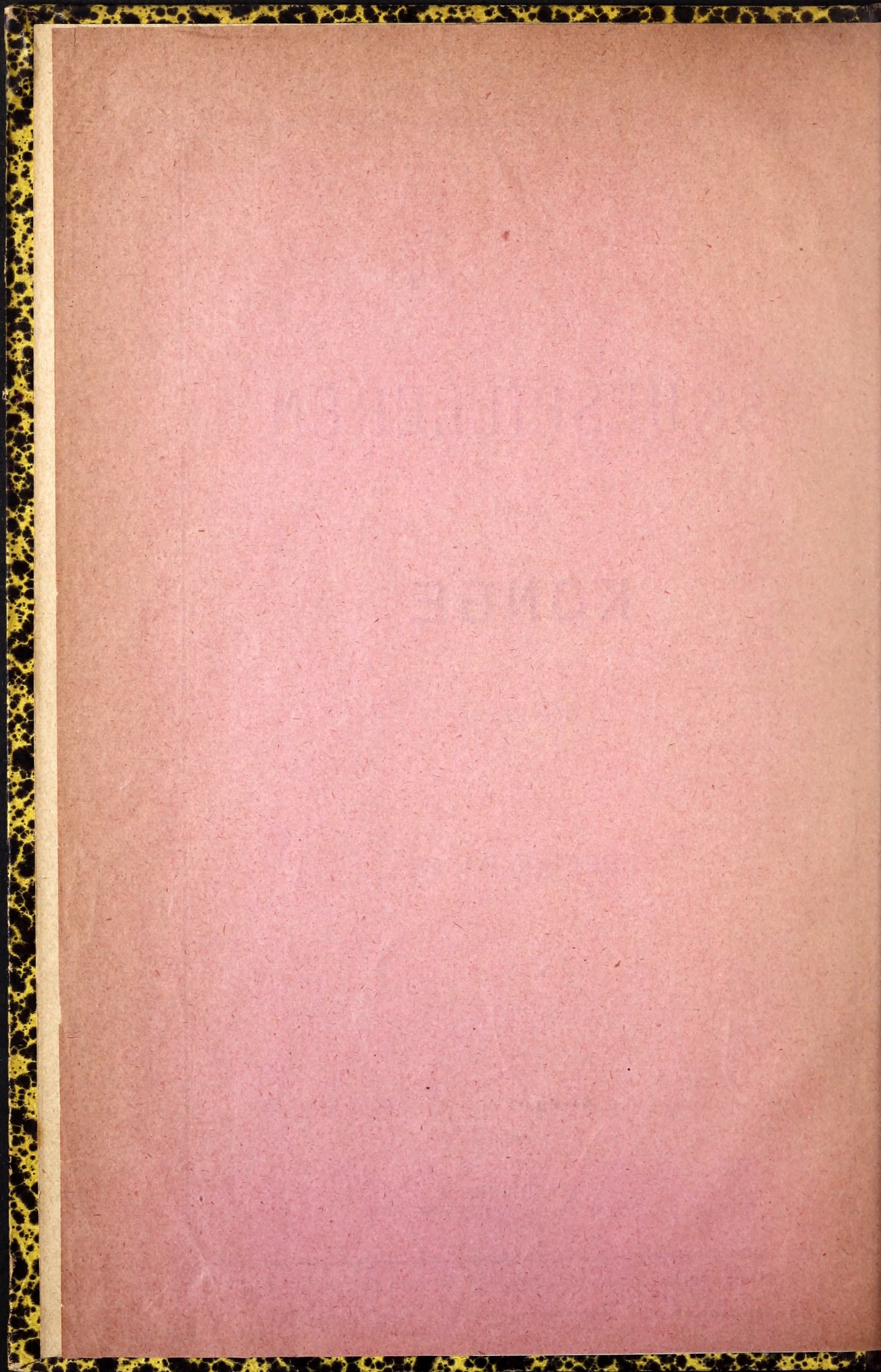
FREDRIK BAJER.

Pris: 75 öre.

Kommissionær for **Norge**: M. Askeland i Kristiania.

LINKÖPING,
ISIDOR KJELLBERGS BOKTRYCKERI, 1882.

(I **Sverige** kan boken reqvireras, "pr kontant", hos redaktör Isidor Kjellberg, Linköping;
i **Danmark** hos Folketingsmand Fredrik Bajer, Korsgade 56 II, Köbenhavn, N.)

SKUESPILLEREN

SOM

KONGE.

NOVELLE

AF

FREDRIK BAJER.

LINKÖPING, ISIDOR KJELLBERGS BOKTRYCKERI, 1881.

SKUESPILLEREN SOM KONGE.

Novelle

AF

FREDRIK BAJER.

I.

Kongen og skuespilleren forestilles for læseren.

Hans Majestæt kong Hans XIII, indskrænket monark i det lille kongerige Brandenland, havde den ærgærrighed at ville være Hans *den eneste*.

Men skæbnen drillede ham grusomt. Det skal vi få at se.

Aldrig havde vel naturen dannet to af sine skabninger så lige i det ydre som Hans XIII og hans "undersåt" Hans Olps, der var skuespiller ved det "kongelige" teater i Havenborg, Brandenlands hoved- og residensstad. Endog stemmens klang var den samme; Olps kunde i alt fald skuffende efterligne kongens. Da kongen en skøn aften allernådigst behagede alene, uden følge, at blande sig mellem andre dødelige på Havenborgs gader, klappede en forbigående ham familiært på skulderen og sagde: "god aften, Olps", og kongen, som *vilde* være ukendt, måtte nikke bekendt, men han sagde intet. En anden gang, da kongen, civilklædt, ved højlys dag gik forbi posten for gevær udenfor hovedvagten, blev der ikke råbt ud; skildvagten blev mældt til afstraffelse, men undskyldte sig med, at han trode, det var skuespiller Olps.

Olps var aldeles ikke ondskabsfuld; men han syntes at more sig over at være den uskyldige årsag i, at kongen ikke var Hans "den eneste". Det morede ham endog at gå klædt som kongen, der yndede at spasere civil på gaden; og det var ham en ren svir, når han ved at påtage sig en allernådigst mine kunde narre en bekendt til at "gøre front" for sig.

Da kongen fik dette at vide, blev han rasende. Han anså det for "et indgreb i sine prerogativer", og han lod Olps vide, at han allerunderdanigst havde at vise sig på offentlig gade ikkun i *grå* klæder, men at han på den anden side ikke måtte understå sig at meddele nogen anden denne "hemmelige allerhøjeste ordre", da han i modsat fald vilde miste al udsigt til at få prædikat af "kongelig" skuespiller, hvorom han ellers kunde gøre sig håb på grund af sin almindelig anerkendte dygtighed i sit fag.

Olps, der i sit hjærte var republikaner (lige som vel de fleste fornuftige mennesker), brød sig ikke om et "kongelig" for prædikantets skyld, men alene for den medfølgende pensjons. Han klædte sig vel i gråt, "i sæk og aske", som hans venner spøgende udtrykte sig, men var i øvrigt oprørt i sit inderste både over kongens overmodige færd ved denne lejlighed og over tonen i hans "håndskrivelse" med den "hemmelige allerhøjeste ordre". Der behøvedes kun en gunstig lejlighed og et pludseligt indfald for at bringe Olps til at ryste sin lænke. Olps hørte nemlig til disse øjeblikkets børn, som vanskelig kan undlade at benytte lejligheden til en lystig streg, selv om følgerne kan blive dem ubehagelige.

Lejligheden lod ikke længe vente på sig.

II.

På Lamborgs badeanstalt.

Fra hovedstaden førte en jærnvej til det en milsvej sydfør beliggende søbad Lamborg. I dets nærhed lå en mængde Havenborgere på landet om sommeren. Ikke langt fra det lå også det kongelige lystslot Svanenfyrd; kongen, som gjerne vilde kaldes "folkelig", havde sit eget baderum i så umiddelbar forbindelse med de offentlige badehuse, at hovedindgangen var fælles, og at den badebro, hvorfra kongen sprang ud, og den bro, hvorfra "folket" sprang ud, kun var få favne fra hinanden. Det var dog kun de mest øvede svømmere, som sprang ud fra enden af broen.

Bademesteren hørte banetogets piben, og så på sit ur. Klokken var 4. Han fik travlt med at have håndklæderne på rede hånd. Om få minutter kunde han vente en strøm af badegæster. Firetoget medførte fra hovedstaden de fleste landliggende herrer. Inden middagen plejede de at tage et forfriskende bad.

Der kom en, der kom to, der kom fire, snart mylrede det.

"Vær'sgo, penge for håndklædet", sagde en forbiilende herre.

"Tak", råbte den travle bademester, "herren kunde jo . . ."

"Kan De give igen?" afbrød en anden.

"Vil herren ikke heller vente . . ."

"God dag, Olps, er du også kommen herud i dag?" råbte en til en gråklædt mand.

"Jeg har ikke tid".

"Sikken et forbandet hastværk!"

"Jeg skal spise hos min tilkommende svigerfader herude. Det er hans fødselsdag" svarede Olps, og forsvandt i det yderste rum.

"Velbekomme da!"

Næppe havde Olps begyndt at klæde sig af, før han så sit "andet jeg", kong Hans i egen allerhøjeste person, stige ind i det kongelige baderum.

Der fløj en dristig idé gennem skuespillerens hoved.

Hvad var det dog for et indfald? — Da han havde taget sin frakke af, knappede han knapperne sammen på den tomme frakke, som om han havde den på, lige så med vesten, lige så med alle de andre "unævnelige" klædningstykker, for så vidt de kunde knappes.

Næppe stod Hans Majestæt, som kun "udi egen indbildning" var en god svømmer, på enden af *sin* badebro for at styrte sig i bølgernes favn, før Hans Olps stod på enden af *sin*. I samme øjeblik gik de begge to til bunds.

I det kongen dukkede op, mødte hans øjne lige som sit eget spejlbillede, og han hørte et familiært: "God dag, Olps, skal vi have os en gammel?"

"Er De gal?" svarede kongen, skummende af raseri. Han så sig om; men der var ingen i nærheden. Længer inde tumlede de badende sig ivrig, og skyndte sig bare at blive færdige.

Hans XIII fik en dukkert.

Da han pustende og gispende fik hovedet op over vandets overflade, begyndte han:

"Det er jo majestætsforbryd — —".

Slutningen af ordet kvaltes af en ny dukkert.

Så snart Hans XIII's hoved atter vistesig, hviskede Olps bestemt:

"Skynd dig nu lidt, Olps, du skal jo til din svigerfaders fødselsdag på Villa Gallina, dine klæder ligger jo i n:o 14, det er det yderste rum, lige herved".

"Men jeg er jo ikke Olps, jeg er jo . . ."

"Ikke det? Jo, du kan tro, jeg kender dig nok — endnu en dukkert?"

"Nej, nej — lad mig væ — æ — æ —!"

"Skrål dog ej så forbandet!" — og en ny dukkert!

Da Hans XIII kom op fra den, stod Olps allerede på — kongens badebro.

Majestæten var lige ved at tabe vejret; han begyndte at svømme hen imod trappen til sin bro. Men i et nu slog Olps, som en fiskeørn på sit bytte, ned på ham, og gav ham den fjærde dukkert. Denne var så eftertrykkelig, at han selv fulgte med. Han var en udmærket svømmer, og han bjærgede nu Hans XIII under vandet hen til trappen ud for n:o 14.

Da han her satte ham af, og selv skyndte sig tilbage til kongens trappe, lød en dæmpet latter fra badegæster, som imidlertid var blevne opmærksomme, og der hørtes udråb som følgende:

"Det gjorde Hans Majestæt med sand kongelig anstand, — og hvor jeg under republikaneren Olps den dukkert!"

"Jeg" indvendte en anden, "finder det dog mindre passende, at kongen, fordi han er "hellig og ukrænkelig", tillader sig sligt. Hvad vilde De sige, om *mennesket* Olps havde behandlet *mennesket* Hans XIII på samme måde?"

"Ja, der er forskel på kong Salomon og Jörgen Hattemager; og De kan glæde Dem, min gode mand, at ingen andre end jeg har hørt, hvad De der sagde".

Kong Hans havde, hvor indskrænket han end var, et klart blik for, at han vilde gøre sig latterlig, dersom han i dette øjeblik gjorde ringeste forsøg på at forsvare Hans XIII:s trone fra bade-trappen ved n:r 14. Han åd raseriet i sig. "Gemt er ikke glemt", mumlede han, i det han begyndte at iføre sig Olps' både hvide og grå klæder. Men det gik kun langsomt; ti der var så mange knapper, som skulde knappes op, inden de kunde blive knappede i.

Kun få minutter, — og han havde den ærgrelse at måtte være tavs tilskuere, da skuespiller Hans Olps i kongens sorte klæder — allerunderdanigst hilset af de halvt påklædte badegæster — majestætisk vandrede ud af anstalten.

III.

På Svanenfryd lystslot.

Udenfor badeanstalten holdt en kongelig vogn. Kusk og tjener bar de kongelige brandenlandske livrées: brandgule frakker med højrode kanter, kraver og opslag.

Tjeneren lukkede vogndøren op.

Olps begyndte at blive betænkelig. Skulde han stige ind? Tjeneren ventede med hatten i hånden.

Vende tilbage, gå ind i anstalten igen, bede kong Hans om forladelse? — aldeles unyttigt! Det vilde kun være at gøre skandalen større.

Der var ikke lang betænkningstid. Tøvede han et øjeblik endnu, vilde den rigtige kong Hans komme. Der kunde let forefalde et optrin som imellem Mannegrim og Grimmeman i skuespillet "Alferne"; og Olps vilde måske dog komme til kort med alt sit skuespillertalent. Men faldt han til føje, og måtte give tabt, — da var det ude med ham.

"Deres Majestæt behager da ikke at gå? Deres Majestæt vil jo køre tilbage til Svanenfryd?" sporte den væntende lakaj.

"Ja, rigtig!" sagde den formentlige konge, i det han huskede på, at Hans XIII svarede "ja, rigtig", hvor det på nogen måde var muligt, — vel endog, hvor det for en mindre indskrænket monark skulde synes umuligt.

Han steg op i vognen. Den rullede rask afsted.

Olps var på skråplanen. Han kunde ikke vende om. Det galdt at "holde processjonen ud". Det var hans held, at han var skuespiller. Alligevel måtte han tage sig sammen; ti hans samvittighed var ikke rigtig vel til mode, i det han gengældte de mange allerunderdanigste hilsener, han modtog på sin køretur.

Vognen havde nåt slottets port. Vagten trådte i gevær.

I det Olps steg ud af vognen, sagde lakajen:

"Det er jo omen halvtime, at Deres Majestæt befaler galakareten?"

"Ja, rigtig!" svarede Olps, skönt han ikke havde anelse om, hvor han skulde hen i den.

Heldigvis vidste han, hvor kongen havde sit påklædningsværelse. Der fandt han selskabsdragten lagt fræm og alt i orden. Der var ikke andet for end at iføre sig den, og det lige straks.

Imidlertid mældte en lakaj dronningens kammerherre.

Denne skulde bede kongen fræmsøre for hans høje farbroder, arveprinsen, Hendes Majestæts lykønskning og Allershøjstsammes undskyldning, fordi hun, på grund af en lille upasselighed, samt af hensyn til afrejsen i morgen, ikke selv indfandt sig.

Olps huskede i det samme, at det var arveprinsens fødselsdag.

“Ja, rigtig!” sagde han. Og kammerherren forsvandt.

Men i det samme mældte lakajen den vagthavende officer af garden.

Olps begyndte allerede at misunde Herman von Bremenfeld i “Den politiske kandestøber”, fordi hans rolle kun var i skuespillet, men Olps’ egen i virkeligheden.

Da officeren trådte ind, huskede Olps, at han havde set ham blandt badegæsterne på Lamborg, men i færd med at gå, da Olps kom.

Skuespilleren svedte angestens sved. Skulde han være opdaget? Nej, officeren antog tværtimod den formentlige konges uro for tegn på utålmodighed, fordi han atter blev forstyrret, måske endog i vigtigt arbejde for fædrelandets vel.

“Deres Majestæt vil allernådigst undskylde, at jeg udbeder mig en kongelig ordre i et vanskeligt tilfælde”, begyndte officeren. “Skuespiller Olps går for et øjeblik siden uden videre her op på slottet. Skildvagten stanser ham, og spørger, hvor han vil hen. “Til kongens påklædningsværelse“. — “Hans Majestæt giver ikke avdiens på denne tid.“ — ”Jeg vil dog derind.“ — “De vil da ikke fræmstille Dem for Hans Majestæt i grå klæder?” — ”Lad mig komme fræm!” — Han støder skildvagten til side. Denne griber ham i brystet, og kalder flere af vagten til hjælp. Jeg kommer i det samme til, og arresterer skuespilleren. Manden må være gået fra forstanden; ti han fantaserer om, at han er konge. I øvrigt er han rolig. Hvad befaler Deres Majestæt, at jeg skal gøre ved ham? — For enhver pris var det jo bedst at undgå skandale“, tilløjede officeren, da han intet svar fik.

“Ja, rigtig!“ sagde Hans XIV (som vi nu vil kalde Olps, da han virkelig synes at have stødt Hans XIII fra tronen og at være bleven hans efterfølger ved en paladsrevolution, som nok med rette kan kaldes “vidunderlig”).

”Ja, rigtig!“ gentog Hans XIV med et suk, som kom fra et lettet hjærte.

“Jeg hørte tilældigvis på badeanstalten for en halv times tid siden, at skuespiller Olps væntes hos sin tilkommende svigerfader, direktør Bankman på Villa Gallina. Befaler Deres Majestæt, at han hurtigst muligt bliver fulgt derhen?”

”Ja, rigtig!“ udtalte Hans XIV med en så veltilfreds betoning, at officeren, ikke mindre tilfreds, tjærnede sig for tjærntligst at udføre den allernådigste ordre.

I vagtstuen sad Hans XIII eller den formentlige skuespiller Olps.

“Jeg har indhentet Hans Majestæts ordre,” sagde officeren, da han kom tilbage. ”De fritages allernådigst for den straf, De kunde fortjænt for Deres påtrængenhed, men må straks gå hen til Deres tilkommende svigerfader. De har vist glemt, at det er hans fødseldag, og at De væntes“.

Lysten til et æventyr fristede Hans XIII. Han mente altid let igen at kunne indhente den bortflygtende kongeværdighed. Han gik nu fuldstændig ind i skuespiller Olps' rolle, i det han tænkte på den dejlige frøken Bankman, med hvem hin var forlovet, og som han flere gange havde haft lejlighed til at se. Han følte sig allerede som en kongelig Jupiter, medens Olps skulde komme til at spille Amfitryons rolle. Med stor selvtilid søgte han sin Alkmene på Villa Gallina.

IV.

Forkunskaber, som er nyttige for læseren.

Alfmine*) Bankman var ”billedskön”, som hendes fætter billedhuggeren udtrykte sig. Hendes hoved havde nogen lighed med ”Venus' fra Melos”. Men hun var også lige så kold som marmoret.

Hvorledes hun og Olps var blevne forlovede?

Ja, det er lige så gådefuldt for uindviede, som hvorledes de fleste forlovelser bliver til.

Hun var i den alder, då unge piger i hendes samfundsstilling plejer at blive forlovede. De fleste af hendes ”veninder“ var allerede blevne det, selv nogle af dem, som var stedmoderligst udrus ede af naturen og hvis fædre ikke havde råd til at gøre halvt så fine selskaber som hendes fader. Hun vilde ikke stå tilbage for dem, så snart en lejlighed tilbød sig.

Skuespiller Olps var en opgående stjerne på teatrets himmel. Det var blandt de unge damer mode at sværme for ham. I deres iædbyrdes frimurersprog kaldtes han ikke ved sit efternavn, men ved sit fornavn: Hans — eller, når det skulde vare rigtig fortroligt — Hans ”den eneste“ (hvor kongen vilde misundt skuespilleren det tilnavn!). At have mødt ”Hans“ på gaden var en lykke. At kende ham, så at man fik en hilsen af ham, vakte misundelse hos de ”veninder“, der ikke var så ”lykkelige.” Da hans fotografi kom i konstkandlernes vinduer, var der ligefræm trængsel af unge damer udenfor; det fandtes snart i de fleste unge frøkeners toiletbordskuffer, stukket ned under det papir, der dækkede bunden.

Der blev forrige vinter spillet privatkomedie hos direktør Bankman. Alfmines fætter, billedhuggeren, som kendte Olps fra konstnerklubben, var nær bleven kysset og klappet op af de unge

*) Opkaldt efter sin farfar *Alfred* og sin mormor *Vilhelmine*.

damer, der skulde spille med i stykket, da han en aften under prøverne foreslog at indbyde Olps som elev- og scene-instruktør.

Det var under prøverne, at Olps blev forlovet med Alfmine. Og at *hun* under slige omstændigheder kunde lige som "fri" til ham — ja, hvorfor ikke sige det rent ud! —, det kunde man jo nok forstå, når man havde haft lejlighed til at kigge lidt bag kulisserne. Vanskeligere var det for dem, som kendte Olps nøjere, at forstå, hvorledes *han* så let lod sig fange.

Hans undertiden overstadig lystige væsen skjulte i grunden en dyb natur. Det forekom tit hans omgangsvener, som om han i adspredelsernes hvirvel søgte at drukne en hemmelig hjertesorg. Han nærrede sand kærlighed til sin konst. Han elskede den lidenskabelig, men undertiden med en sådan hæftighed, som om han derved trode at kunne fylde en tomhed i sit hjerte, som om det snarere var for sin egen lykkes skyld end af virkelig ærefrygt for konsten, han dyrkede den så lidenskabelig.

Endnu var han ikke menneskekender nok til at forstå, at Alfmines begejstring for skuespilkonsten, og især for hans eget talent, ikke havde nogen dybere grund end en almindelig modestemning. At det kun var en flygtig sanserus, han drak i hendes skønhed — ti smuk var hun unægtelig —, det blev først bagefter klart for ham.

Heller ikke hun på sin side kunde fastholde det sværmeri, hun havde følt for ham, da han endnu var på afstand. I længden fandt hun det ikke så "frygtelig dejlig at være forlovet med en skuespiller," som en af hendes endnu uforlovede misundelige veninder mente. Og det syntes at skulle trække ud med brylluppet.

Olps selv havde ikke så store indtægter, at han kunde gifte sig; skumlerne mente endog, at han bare for at få sin gæld betalt fandt sig i at være forlovet med den utrolig åndløse frøken Bankman. Hendes fader kunde have forgyldt dem begge fra top til tå; men han havde sin "honette ambitjon"; og i særdeleshed, da han opdagede, at Olps var republikaner, holdt han så stædig som en gammel plovhest på, at hans svigersøn ikke måtte få bryllup, inden han kunde kalde sig "kongelig" skuespiller; det syntes han dog at skyldte hensynet til sin egen værdighed som direktør i et "kongeligt" departement og ridder af flere ordener, som højsalige majestæter havde benådet ham med på hans lange embedsbane. Og hvad han ikke selv havde af "honnet ambitjon", det havde hans kone. Hun havde i mange år indlevet sig i den forestilling at hendes smukke datter, der var dronning på de sidste vintres baller, i det mindste måtte blive fru baronesse, om ikke fru grevinde. Der var så mænd nok af det unge aristokratis medlemmer, der havde gjort kur til hende; og moderen glædede sig allerede forud til at kunne forestille for sine misundelige veninder: "min svigersøn baron Z.", — måske endog: "min svigersøn grev Æ."

Mange kunde derfor ikke forstå, at forældrene så hurtigt havde givet sit minde til forlovelsen. De, som havde deltaget i prøverne

og kigget bag kulisserne, — og det var ikke få, — de forstod det imidlertid bedre. — Hele selskabet — hed det sig — havde overrasket Ols og Alfmine i en sådan stilling, at — *var* det ikke forlovelse, så måtte det *blive* forlovelse. ”Vi prøver bare”, sagde Ols noget forlegen. Men Alfmine, som aldeles ikke viste spor af forlegenhed, forsikrede med et smægtende, bedende blik til sine forældre: ”ja, men det er en prøve for livet”. Forældrene måtte give køb for at ”undgå skandale”. Der var intet i verden, hvorfor ægteparret Bankman havde en sådan rædsel, som for, hvad de kaldte ”skandale”. Om der knustes nogle følelser, eller gik nogen sandhed i lyset, — derpå kom det ikke an, når de blot kunde ”undgå skandale”.

Når man nu ved, at Hans Ols og Alfmine Bankman var blevne forlovede på den måde og under slige omstændigheder, vil man nok forstå, at det ”ömme bånd“ imellem dem var ej alene ”ömt”, men så ”skört”, at det let kunde bryde, dersom det berørtes for stærkt.

V.

På Villa Gallina.

På Villa Gallina havde selskabet længe været samlet. Man ventede kun på husets svigersön for at gå til bords. Det var så meget uforklarligere, hvor han blev af, som Alfmines fætter, billedhuggeren, også havde taget sig et bad på Lamborg, og havde set ham der. Fætteren var onskabsfuld nok til at fortælle, at han havde set Hans Majestæt give ham ”en særdeles vel fortjent revselse” i form af en dukkert.

”Ja, det var nok en allerhöjeste dukkert”, bemærkede en af selskabet, som havde hørt lidt derom i forvejen.

”Nej, en allerdybeste“, rettede fætteren.

Almindelig latter, der dog lige som stansede sig selv i følelsen af, at den gik ud over husets svigersön.

”Men, hvorledes kunde Hans Majestæt dog komme til det? — jeg mener, hvorledes kunde min svigersön dog give anledning til en sådan vist nok motiveret optræden fra Hans Majestæts side?“ sporte gamle Bankman.

”Jo, det skal jeg forklare dig, onkel Karl; kongen, som er færdig med at gå i vandet, står oppe på svømmebroen; og det gale menneske — — —”.

”Tys, tys, min kære broder, som afbrød gamle Bankman, som altid polerede hvert et ord, inden han lod det glide ud over sine byråkratiske læber, og derfor ikke kunde finde sig i den unge kunstners utvungne udtryk.” ”Det gale menneske” er ikke nogen vel valgt betegnelse, om du tillader mig at gøre opmærksom derpå.”

”Ja, men det er jo ikke kongen, jeg mener.”

”Ja, men det er ”galt” nok alligevel! — — — Nå, hvad så?“

"Så svømmer det gale men . . . om forladelse! så svømmer Olps lige hen til kongens trappe, som om han vil op til ham; og når man nu véd . . ."

Her blev fætteren afbrudt af fru Bankman, der længe havde stået som på nåle. Hun kendte den unge kunstners bitre sind imod Olps, hvem han drillede med, at han havde taget en ypperlig "model" — Alfmine — fra ham, hvilken *han* som billedhugger kunde haft meget bedre brug for. Fruen frygtede for "skandale", dersom denne fortælling fortsattes, og senere gik videre til Olps; og hun tog derfor den heltemodige beslutning at afbryde:

"Ja, mine herrer og damer, jeg tror, vi vil begynde at gå til bords. Imidlertid kommer vel nok min svigersøn; han må have forsinket sig lidt."

"Han leder vel endnu efter det vejr, han tabte, da kongen dukkede ham", hviskede fætteren ondsksfuldt til Alfmine, som rejste en stol forover imod bordet for at sikre sin "forlovede" den uundgåelige plads som hendes bordherre.

Næppe havde fru Bankman taget låget af terrinen, før hun med et blik gennem vinduet til haven udbød:

"Nå, der har vi ham jo. Men hvad er det?" tilføjede hun, i det hun hviskende böjede sig over mod sin datter, "han er jo aldeles grå. Og onkel Peter, som endog har taget sin stjerne på til fødselsdagen! Gå du ud, min pige, og sig, at han virkelig må skynde sig, hvis det er hans mening at ville klæde sig om herude!"

"Ja, hans sorte klæder er her jo", hviskede Alfmine, i det hun rejste sig, og løb ud i haven.

I det hun sprang ned af havetrappen, talte hun i armene på — ja, hun trode, det var Olps.

"Den spas var ej så ilde", nynnede Hans XIII indvendig med Leporellos ord, da han havde givet den smukke, unge pige et kys så eftertrykkelig, at hun syntes aldeles forundret over denne usædvanlige varme.

"Men, lad dog være at knuge mig således", sagde hun, i det hun viklede sig ud af hans favntag, "Du krøller jo rent mine kniplinger. Og så skulde jeg sige fra Moder, at vi allerede er gåede til bords, og at du må skynde dig op på gæsteværelset at klæde dig om".

Hun forsvandt igen gennem havedøren. Der stod han, og vidste hverken ud eller ind. Gæsteværelset? Ja, hvor var det? Han måtte om ad køkkentrappen og spørge pigerne. De trode nok, han var gået fra forstanden, når han havde glemmt, hvor det var. Men, hvad *de* ikke trode, det trode efterhånden flere og flere i selskabet, da han endelig mødte ved middagens slutning, ikke genkendte "gamle bekendte" og begik de latterligste fejltagelser. Han begyndte at blive betænkelig ved at have indladt sig på dette æventyr. Han trøstede sig imidlertid med, at Olps, som nu spillede kongens rolle, uden tvivl vilde gøre så mange dumheder, at han

snart blev opdaget. For Olps vilde det da være en "prostitutjon", som han kunde have godt af; det æventyr, kongen havde haft i Bankmans hus, vilde dette derimod uden tvivl anse for en ære —; skulde kongen tage fejl heri, vilde udnævnelsen til kommandör af 1ste grad (Bankman var kun af 2den) nok göre alt godt igen.

Stakkels Hans XIII! han forstod ikke, at det er meget lettere for en skuespiller at være konge end for en konge at være skuespiller.

VI.

Dronning Irene.

Den yndige tyveårige dronning Irene var en Sydens datter. Hendes forældre hørte til de fyrstehuse, hvormed stormagterne forsyner smålande, hvor de ønsker at "befæste den monarkiske orden", men hvor folket har ondt ved at vænne sig til denne. Kort efter hendes — den gang prinsessen af Porfyra — giftermål med Hans XIII havde hendes forældre måttet forøge tallet på fordrevne fyrstehuse. De bode nu på et lille slot etsteds på fastlandet; og det var dem, som det brandenlandske kongepar agtede at besøge. Rejsen skulde derfor også foretages i dybeste inkognito; man havde besluttet udenfor rigets grænser at kalde sig: prins og prinsesse af Porfyra.

Dronningen var meget ulykkelig i sit ægteskab. Det var ikke hjærtet, men politiken, som havde været bestemmende ved valget af hendes ægtefælle. Det fortaltes — ja, så meget fortaltes, men noget pålideligt kunde man ikke i Brandenland få at vide, fordi det, som fortaltes, var foregået så langt derfra. Det fortaltes, at dronningen i sin allerførste ungdom havde haft en kærlighedsforståelse med en ung mand, som hverken var kongelig, prinselig, grevelig eller en gang adelig. Det var jo efter almindelig hofopfattelse en "skandale", skönt forståelsen imellem de to unge havde været så ærbar og ren, at der ikke vilde være sat mindste plet på nogen af dem, dersom de kun havde været af lige — høj eller lav — fødsel. Efter almindelig hofopfattelse vilde det heller ikke været anset for en "skandale", dersom de rollehavende i dette elskovsdrama havde været — ikke en hyrde og en prinsesse, men — en prins og en hyrdinde, og det, selv om forståelsen havde været mindre tugtig. Ti efter almindelig hofopfattelse tager en prins ikke skade af elskovsæventyr med hyrdinder, hvorimod en prinsesse, som forså sig med — ja, bare forså sig på — en hyrde, vilde anses for skadelidt. Den forskel gör nu en gang den almindelige hofopfattelse.

Hvem den unge hyrde var, hvis billede dronningen endnu gemte trofast i sit hjærte — det mente man da tydelig at kunne se på hende —, ja, hvem det var, vidste man ikke. Man forstod nok, at ordet "hyrde" ikke måtte tages bogstavelig. Det skulde

dog, mente de bedst underrettede, ikke være en hyrde, men en søn af en "hyrde", af en "pastor" i alt fald. Videre kunde end ikke de skarpsindigste trænge.

Da den så kaldte "skandale" var opdaget, galdt det om snarest muligt at få prinsesse Irene gift. Således håbede man hurtigst at få "folkesladderen" til at forstumme. Der blev anskaffet fotografier af alle giftefærdige evropæiske prinser, af et par asiatiske og en enkelt afrikansk. De blev ordnede således, at kronprinserne kom i første række, og af disse blev atter de sat øverst, hvis fædre på grund af aldersdomssvaghed el lign. hurtigst måtte antages at overlade tronerne til sine arveefterfølgere. Det var et helt arbejde for det hemmelige departement i udenrigsministeriet at ordne disse fotografier. Endelig viste resultatet sig i form af et meget lille udvalg. Prinsessen af Porfyra skulde nu bearbejdes. Og når hun havde ytret sig således om et af fotografierne, at man kunde give det skin af, at hun valgte "efter sit eget hjertes drift", skulde diplomatiet kaste sine garn ud; det galdt derpå at fange — foreløbig kun en bejler.

Det varede ikke længe, inden den fyrstelige bejler "kom, så og sejrede"; men det var rigtig nok en sejr, hvor overmagten havde været så knusende på bejlerens side, at prinsessen forud var så godt som afskåren fra at gøre ringeste modstand. Sejren blev forfulgt hurtigst muligt; og — således blev prinsessen af Porfyra kronprinsesse og kort efter dronning af Brandenland.

Kongen havde som kronprins levet meget i udlandets store stæder og dèr haft så megen omgang med personer af det slags, som Alphonse Daudet skildrer under navn af "Les rois en exil" (landflygtige monarker), at Hans XII begyndte at frygte for, at sønnen en gang skulde gøre dem stadigt selskab. Kronprinsens adjutant, hans tidligere hovmester, blev det underhånden allernådigst pålagt på en fin måde at advare ham imod følgerne af det liv, han førte. Da en brandenlandsk forfatter netop havde skrevet en roman om "De sidste merovinger", fik adjutanten ham til at tilegne kronprinsen den. Han, som ellers sjælden læste i en bog, måtte da gøre sig bekendt med den. Han læste om en Dagoberts, en Chlodvig II:s udskejelser i 6—700-årene; men læsningen gjorde kun det indtryk på ham: "Så galt er det dog ikke med mig". Til "moralen", som fandtes i slutningen, nåde han ikke. Han havde imidlertid fået blod på tanden, og han søgte især læsning, som handlede om Ludvig XV:s hof; men han nåde des værre ikke fræm til historien om Ludvig XVI, hvis hoved faldt som et offer for sine forgængeres både moralske og politiske udskejelser. Den brandenlandske hofflivlæge begyndte at frygte for, at det skulde gå tronarvingen som kong Kristian VII i Danmark, der blev sindssvag som en følge af uordenligt levned; dèr havde man dog haft en legemlig og åndelig frisk kronprins Fredrik, som kunde gribe rigets tøjler, men kronprinsen af Brandenland

var endnu ugift, og han var eneste søn. Hans XII havde kun en eneste broder, arveprinsen; og han var barnløs og gammel. Det var virkelig på tide "at sikre arvefølgen". Disse vigtige politiske betragtninger blev gjort gældende netop på samme tid, som der søgtes en "gemal" til prinsesse Irene.

Kongens og dronningens ægteskab havde nu varet i fem år; men til tronarvinger var der ikke spor. Erkebisperen havde — uagtet en ikke ringe modstand fra den forrige fritænkernes kirke-ministers side — fået sat igennem, at der i løbet af ni måneder hver søndag i alle brandenlandske kirker, efter allerhøjeste befaling, blev opsendt bønner til himlen: at den dog vilde velsigne det kongelige ægteskab med et glædeligt håb. De ni måneder var for længst til ende. Forgæves! Kongen viste imidlertid en stigende kulde imod sin yndige dronning; og han begyndte at ymte om skilsmisse. At forebygge en sådan, om det endnu var muligt, var formålet for en del inflydelsesrige personer ved hoffet, et begyndende politisk parti; og det var dem, som havde sat igennem, at rejsen til dronningens forældre blev besluttet; disse, håbede man, vilde snarest kunne mægle imellem de kongelige ægtefæller. Kongen og dronningen havde i den senere tid sjælden set hin anden, undtagen ved nogle af måltiderne og ved sådanne lejligheder, hvor kongehuset viste sig for folket for at vedligeholde den monarkiske glans. I øvrigt undgik de hin anden så meget som muligt. Kun ved en eneste lejlighed holdt kongen med tyrannisk strænghed på, at han vilde se dronningen hos sig, og det var en gang daglig, umiddelbart, inden han gik i seng. Det var ligegyldigt, om dronningen var rask eller syg. Når hun kun ikke var så syg, at hun måtte være sengeliggende, skulde hun møde i hans sovegemak og ønske ham "godnat!" Men det galdt for den ulykkelige dronning at komme hverken for tidlig eller for sent. Selv kom han tit meget sent hjem; men dronningen måtte strængt føle hans vrede, dersom hun ikke indfandt sig. Undertiden kunde kongen sidde længe oppe med skriverier eller lign; han tålte da ikke at forstyrres, men når han var færdig, skulde dronningen være på pletten. For at gøre hende tilværelsen så tålelig som muligt havde tjænerskabet derfor af sig selv indrettet et slags patruljering imellem kongens og dronningens værelser. Således blev hun som oftest underrettet om det rette øjeblik til at indfinde sig hos sin tyranniske herre og konge.

VII.

Efter hjemkomsten fra arveprinsen.

Hans XIV vendte tidlig hjem fra dineren hos arveprinsen. Med et suk, der kom fra et lettet hjærte, trådte han ind ad døren til kongens påklædningsværelse. Han trængte til at være ene for at overveje hele sin forunderlige stilling — sin stilling som konge

VII.

Efter hjemkomsten fra arveprinsen.

Hans XIV vendte tidlig hjem fra dineren hos arveprinsen. Med et suk, der kom fra et lettet hjerte, trådte han ind ad døren til kongens påklædningsværelse. Han trængte til at være ene for at overveje hele sin forunderlige stilling — sin stilling som konge og skuespiller på én gang. Hans rolle havde dog hidtil ikke været ham så vanskelig, som han frygtede. Alt var jo lige som lagt til rette for ham, og alle böjede sig for hans mindste vink. Hele livet ved hoffet var ham forud bekendt på temmelig nært hold, sine "medspillende" kendte han i det mindste af udseende i forvejen. Det havde været en selvfølge, at han førte arveprinsessen til bords, og at han senere udbragte skålen for arveprinsen. Han havde gjort det med så få ord som muligt for således snarere at undgå blottelser. Den gamle arveprins havde derimod været mindre sparsom på ord, da han ønskede majestæterne en lykkelig rejse; han havde i sin tale udbredt sig over "det skønne, det mønsterværdige ægteskabelige samliv mellem de kongelige ægtetæller, i hvis lykke der kun fattedes fader- og moder-glæderne," og han havde bedt sine gæster at tømme et glas på, at "lykken i kongehuset måtte blive fuldkommen."

Hver gang Hans XIV hørte tale om den forestående udenlandsrejse, var han nær ved at blive usikker i sin rolle; ti han vidste ikke engang rejsens mål. Men endnu mer beklæmt om hjertet følte han sig ved tanken om — dronningen. Hun havde dog lige som været hans fylgje på kunstnerbanen. Intet havde således kunnet beånde hans spil som hendes nærværelse, og hun besøgte teatret meget flittig. Han var nær ved at tro, at hans hurtige framskridt i skuespilkonsten skyldtes den iver, han havde udfoldet, den omhu, han havde anvendt på fremstillingen, den kraft, han havde sammentrængt for at bære de vanskeligste roller, når han vidste, at de udførtes under hendes øjne. Han følte sig da som en middelalderens ridder, der kæmpede under den altan, hvorpå hans dame ventede med sejrens pris. Dog havde han ikke de få gange, han havde været gæst ved hoffet, gjort noget forsøg på at nærme sig dronningens person. Flere gange havde han betragtet hende i frastand, når han trode sig ubemærket af hende. Hun havde på samme måde nogle gange ladet blikket dvæle ved den fejrede kunstner; men så snart denne blev opmærksom derpå, slog hun øjnene ned, og vendte sig bort.

På skrivebordet ved vinduet brændte to smagfuldt forarbejdede lamper, hvis rosenrøde skærme dæmpede det ellers for stærke lys, og udbredte et mildt, venligt, hyggeligt skær over det høje værelse med de mørkerøde tapeter, de tykke atlaskes sengeomhæng silkebetrækket på den udpolstrede lænestol ved kaminen, det blomstrede brysselertæppe på gulvet og det med gibsortnamenter prydede loft. På skrivebordet lå det netop udkomne aftennummer af den officielle brandenlandske "Moniteur."

Med begærlighed greb Hans XIV bladet. "Udlandet" sprang han over. Derefter læste han:

"*Deres Majestæter Kongen og Dronningen* agte i morgen formiddag kl. 11 fra landgangsbroen ved Svanenfyrd at gå ombord i Hans Majestæts dampskib "Brand" for at tiltræde en rejse til udlandet" —

og umiddelbart derunder:

"*Statsråd.* H. M. Kongen vil i morgen kl. 10, umiddelbart inden sin afrejse, holde statsråd på Svanenfyrd lystslot."

Det var værdifulde oplysninger for en Hans XIV, der så hovedkulds var kommen ind i "forretningerne" efter en Hans XIII.

Statsråd! — der vilde sikkert blive noget at underskrive. Det galdt da at undgå blottelser. Hans søgte uvilkårlig i sine lommer. Han søgte den kongelige håndskrivelse om de "grå klæder" for at gøre sig nøje bekendt med underskriften. Han huskede i øjeblikket ikke, at hver en trævl af de klæder, han havde båret inden badet på Lamborg, nu var i Hans XIII:s besiddelse. Snart fandt han imidlertid på skrivebordet papirer med underskriften "Hans R." — det vil sige: "Hans, konge" [det sidste, kun det sidste ord, på latin (Rex); ti det for folkets flertal uforståelige antages rimeligvis at forhøje dets mystiske ærefrygt for majestæten.]

Hans greb et stykke rent papir og en pen, og malede nu en hel side ned med "Hans R." "Hans" lignede snart forskriften lige så nøje som personerne Hans XIII og Hans XIV i det ydre. Men den sidste krølle på "R" vilde ikke rigtig lykkes. Det "R" kunde vel også nok udelades, dersom Hans XIV næste dag skulde udføre sin første regeringshandling. Til den anså han sig nu tilstrækkelig forberedt. Ministrene vilde nok sætte ham ind i sagen, hvorom det drejede sig. I grunden, tænkte han, behøver en konge for at kunne regere konstitutionelt kun den smule skrivefærdighed, som udkræves til at kunne sætte sit navn under, hvad de ansvarlige ministre forelægger ham. De alene — tænkte han videre — er "ansvarlige for regeringens førelse" (grundlovens ord); når derfor jeg i morgen underskriver et dokument som konge, uagtet jeg i virkeligheden er skuespiller, og konseljpræsidenten eller en anden minister derefter medundertegner dokumentet, så dækker han ved sin underskrift den fejl eller brøde, jeg måtte have begået: han tager ansvaret derfor på sine skuldre. Skylden påhviler da ikke længer mig. Ja, det er en underlig ting, det så kaldte "konstitutionelle kongedømme!" Det tænkte han.

Mon denne måde at slutte på også vilde holde stik, i fald den virkelige kong Hans blev i stand til at støde sin efterfølger, skuespilleren, fra tronen?

Dette spørgsmål søgte han dog ikke at klare sig nærmere; ti atter og atter betoges han af de blandede både blide og bange følelser, hvormed han opfyldtes, hver gang hans tanke vendte tilbage til dronningen. Og til hende vendte hans tanke nu atter og atter tilbage, stadig med større styrke.

Han kastede sig i lænestolen ved kaminen, og sænkede hovedet, i det han drejede en ring, han bar på den venstre hånd.

Således sad han en stund tankefuld. Pludselig rejste han sig, drog ringen af, og løb hen for at betragte den ved lampens lys.

“Gud ske lov! den reddede jeg dog. Den var også det eneste af alt, hvad jeg bar, som jeg for ingen pris vilde overlade Hans XIII.”

Medens han for sig selv udtalte disse ord med ryggen vendt mod døren, syntes han at høre nogen røre ved låsen. Han løb hen, lukkede døren op, og kastede blikket ud i den halvmørke gang: alt var stille. Han lukkede døren igen, udpustede den ene lampe, skruede den anden ned, og stod nogle øjeblikke, midt i værelset med ringen i sin hånd. Den tyktes ham en Aladdins ring, en ring, hvori der lå en vidunderlig magt. Det forekom ham, at han nu ikke længer med bange følelser vilde møde dronningen, dersom hun uformodet skulde vise sig i denne sene time. De blide følelser fik mer og mer overvægt over de bange. Han sank ned på knæ, og begravede hovedet i lænestolens skød.

Således lå han længe, længe, måske en halv time, — ubevægelig, opfyldt af salige drømmerier.

Nu var der virkelig nogen, sem rørte ved dørlåsen. Men så fordybet var han i sine tanker eller i sine drømme, at han ikke mærkede det, før døren næsten lydløst åbnedes.

VIII.

Mødet.

“Tör jeg komme?” sporte sagte en blød, velklingende kvindeligt røst, der næsten bævede — om af frygt eller af bevægelse, kunde Hans ikke straks skönne. Han drejede hovedet så meget, at han kunde skimte den skikkelse, som stod i døren med den ene fod på tærskelen og hånden hvilende på låsen. Den lyse, lette klædning sluttede sig til de smukt formede lemmer. Hovedet sås i profil, og tegnede sig som silhuet på den sorte baggrund. Ansigtstrækkene var fine og udtryksfulde. Øjet var dybt og klart, men med en fugtig glans. Hårets mørke lokker var strøgne tilbage, og gav i forbindelse med kjolens slæb, der endnu lå ud over tærskelen, den unge kvinde nogen lighed med en frygtsom hind, der spejdende og lyttende hæver hovedet for straks at tage flugten, dersom jægeren høres i det fjærne.

Hans blev liggende i den knælende stilling. Atter vendte han hovedet ind imod lænestolens polstre, men rakte i vejret den højre arm, som om han vinkede den indtrædende i møde.

Sagte og omhyggelig lukkede hun døren, ved hvilken hun derefter blev stående.

Han vedblev at holde armen i samme stilling. Hun syntes at se noget blinke i hans hånd.

"Hvad er det?" sporde hun, i det hun skælvende nærmede sig. "En ring".

Han lod armen synke, i det hun tog ringen. Hun nærmede sig lampen for at betragte den. Et let skrig undslap hende, da hun læste, hvad der var ridset inden i den: navnet IRENE og et årstal.

Et øjeblik stod hun, og trak vejret dybt.

"Ja, jeg kender den ring. Hvar har du fået den? Har skuespiller . . . har du . . .?" Hun søgte efter ordene. "Hvem har givet dig den?"

Et øjeblik stilhed. Så stille var det, at åndedrættet hørtes.

"Hvem har givet dig den?" gentog hun.

"Den, som nu holder ringen i sin hånd", svarede han langsomt og bestemt uden at hæve hovedet.

Dronningen for pludselig sammen, tog sig til hovedet som for at fatte sig, tog sig til brystet, som for at dæmpe sin bevægelse, gik derefter hen, og lagde begge sine hænder på den knælendes skuldre. Men næppe havde hun berørt dem, før hun igen tog hænderne til sig, som om hun havde brændt sig. Hun vendte sig hastig mod døren.

I et nu var han oppe. Han knælede atter mellem hende og døren, og hindrede således hendes bortgang.

"Deres Majestæt!" sagde han bønlig. "Gör mig ikke ulykkelig! Döm mig ikke, inden De har hört mig. Lad mig skrifte alting for Dem! Da De för fem år siden ved vort sidste møde gav mig denne ring som et minde i den bitre, bitre afskedsstund, da lovede De at göra för mig, hvad De kunde, dersom jeg kom i nød, og jeg da lod dem se denne ring igen. Jeg ved, De vil holde Deres löfte".

"Men her", indvendte hun, "i denne sene time — i kongens eget værelse! Hvorledes kommer De her? — og ifört kongens klæder, tror jeg?" Hun havde imidlertid ladet sig føre hen till lænestolen og taget plads i den. Hun lænede sig tilbage, og holdt hænderne för öjnene, som om hun ikke tålte at se den, der knælede ned ved hendes fødder.

"Alt, alt skal jeg forklare, når Deres Majestæt kun vil blive og höre mig."

"Nej, nej", udbröd hun, og vilde atter rejse sig, "ikke her! Tänk, om kongen kom, — om nogen anden kom!"

"Lad komme, hvo der vil!" sagde Hans, i det han rejste sig i sin fulde höjde, og trådte et par skridt tilbage, "så er jeg kongen

Kongen kommer næppe. Men selv om også han kom, var det vel muligt, jeg kunde hævde, endog lige over for ham, den plads, jeg nu indtager.”

”Men det er jo et bedrageri!” indvendte dronningen.

”Ja, ja, det er det unægtelig. — — — Men, når jeg får lejlighed til at sætte Deres Majestæt ind i stillingen, vil De vist erkende, at — således som den nu engang er — vil det være forbundet med den største fare for os begge, dersom Deres Majestæt vælger nogen anden rolle end — den uskyldig bedragnes. Hvad der end sker, — ingen skal få over mine læber, at jeg har indviet Deres Majestæt i alt, hvad De nu skal høre. Lad så kun *mit* hoved falde.”

Hun lod sig synke ned i lænestolen. Han indtog atter den knælende stilling, og støttede sin pande mod stolens arm. Hun lod sagte sin hånd glide ned over hans hoved, som om hun vilde skærme det imod enhver truende fare.

IX.

Næste morgen.

Da Hans XIV næste morgen klokken halv ni var påklædt, bragte kammertjæneren morgenudgaven af den brandenlandske ”Moniteur”. Öjet faldt straks på følgende nyhed:

”*Beklageligt tilfælde af sindsforvirring.* En af vore dygtigste sceniske kunstnere har under et besøg igår i hovedstadens omegn udvist en sådan adfærd, at det har været nødvendigt med magt at føre ham til den kongelige sindssygeanstalt”.

Kammertjæneren ventede, mens kongen læste. Da denne så op, öjensynlig bevæget, sporte tjæneren:

”Er der noget, som Deres Majestæt befaler?”

”Bed dronningen læse dette blad! Sig, at jeg løser hende fra hendes løfte om at gøre mig selskab ved tebordet, men at jeg venter hende senere, når det måtte behage hende, dog inden statsrådet!”

Tjæneren gik. Hans stod flere minutter i dybe tanker. Af disse blev han pludselig reven ud, i det flöjdörene til det tilstødende kabinet blev åbnede. Bordet stod dækket. Næsten i samme öjeblik gik flöjdörene på den modsatte side op; og ind trådte dronningen. Hun holdt bladet i hånden.

”Vi ønsker at være ene,” sagde kongen.

De få tilstedeværende, som skulde varte op, fjærnedede sig med forbausede miner. Allerede det, at der var givet ordre til at dække også til dronningen, havde vakt forundring; ti majestæterne plejede jo ellers aldrig at se hinanden för middags- eller tidligst frokost-bordet. Nu vilde de endogså være ene. Det var jo som et par nygifte.

Hans nærmede sig dronningen, greb hendes hånd, kyssede den ærbødig, men varmt, og så med et spørgende blik på hende.

Hun var rolig, — alvorlig, men mild, — solen syntes at skjule sig bag regndråben i det blik, hvormed hendes øje mødte hans.

"Jeg vidste det allerede", sagde hun. "Du har været min befrier. Du har udrevet mig af et rædsomt tyranni. Jeg synes, jeg skulde takke dig, men jeg kan det ikke. Gid dog min befrielse havde kunnet ske på anden måde!"

"Jeg véd, hvor brødefuld jeg er. Og du har så meget mindre grund til at takke mig, som jeg virkelig ikke handlede med et befrielsens værk for øje, da jeg tillod mig den gale streg, — den, jeg gjorde igår, i det jeg lige som byttede stilling med kongen. Jeg kan forsikre, at jeg mindst af alt havde beregnet følgerne deraf. Det hele var et utilgivelig overgivent indfald. Men — om jeg end i dine øjne må stå som en bedrager, jeg glæder mig dog over følgerne".

"Kan du da nu beregne de videre følger?" sporte hun halvt bebrejdende og halvt spøgende.

"Nej, det kan jeg ikke. Du har ret. Men jeg er nu ikke ene om, hvad der skal komme. Jeg har Irene — Irene *den eneste* — ved min side."

"Spotter, smigrer og synder er du i samme øjeblik — og dog mit hjerte så kær. — Nej, nej, gå derhen på din plads! — Nu må du ikke røre mig."

Han satte sig lige over for hende ved bordet, og begyndte noget forlegen at drikke den kop te, hun bød ham.

"Ja, glæden står i det ene øje, angeren i det andet," fortsatte hun. "Jeg ser det nok Jeg har så let ved at tilgive dig", fortsatte hun efter en kort, urolig tavshed, "jeg véd jo, at du ikke har handlet af ondskab. Jeg kunde endog være tilbøjelig til at anse det hele for en tilskikkelse fra oven, en forsynets styrelse, og at betragte dig som et lige så viljeløst redskab i almagtens hånd som den tagsten, der falder ned i hovedet på en tyrannisk ægtemand, og bibringer ham en hjærnerystelse, så at han mister forstanden og må indespærres; jeg vil betro dig, at Hans XIII:s livlæge allerede havde forberedt mig på, at kongen utvivlsomt vilde blive sindssvag, dersom der tilstødte ham noget usædvanligt, noget, som æggede ham, eller bragte hans sind stærkt i oprør. Det var en af grundene til, at jeg, af et slags medlidenhed, i den senere tid føjede ham i hans luner mer, end jeg måske borde. Jeg vilde ikke have det at bebrejde mig, at jeg bar skylden, dersom han med det første gik fra forstanden. Men på den anden side — jeg kan ikke skjule for mig selv, at jeg længtes efter det øjeblik, da jeg skulde være ham foruden. Med en vis vemodig glæde imødeså jeg et slags — enkestand."

"Enkestand?" gentog Hans med en ejendommelig betoning, i det han rakte sin kop hen til hende for at bede om en endnu.

"Ja, det må du vide, Hans," ytrede hun bestemt, i det hun med sikker hånd fyldte koppen på ny, "det er kun *foreløbig* og kun i *andres* nærværelse, at jeg er dronningen i det skuespil, hvor du nu er kongen. Om du en gang *endelig* — Gud give det! — skal blive min ægtefælle, det afhænger af meget. Det afhænger blandt andet af, om du alvorlig søger at sone, hvad du igår har syndet. Det afhænger af, om du viser dig i dåd, som du en gang viste dig i mine drømme. Indtil da — hvad enten det kommer tidlig eller sent eller aldrig — indtil da er du i øvrigt for mig som en broder for sin søster. Du sagde selv for et øjeblik siden, at du ikke længer var ene om at bære følgerne af, hvad der var sket. Nej, jeg, din eneste fortrolige, skal bære dem med dig. Men med ansvaret for, hvad der skal komme, følger også magten. Jeg vil ikke længer være en anden mands slavinde. Fra nu af vil jeg være *din* fylgie. Jeg vil være med i alt, hvad du af vigtighed foretager dig."

Irene var bleven varm. Öjet tindrede, kinden blussede, den høje barm hævede sig stolt. Hvor var hun skøn — i sandhed majestætisk!

Med beundring, med ærefrygt så han op til hende. Han böjede hovedet, skyggede med den ene hånd for öjet, og rakte hende den anden over bordet, i det han med bevæget stemme sagde:

"Og jeg takker af mit inderste hjerte dig, som vil redde mig, skærme mig endogså mod mig selv. Jeg tror på dig."

Hun var sunken ned på stolen lige overfor, udmattet efter den stærke, indre bevægelse. De sad et öjeblik tavse, hånd i hånd. Det var den stille böns, det hellige løftes stund.

Pludselig rejste hun sig.

"Om en time skal du være i statsrådet", sagde hun i almindelig, hverdagslig tone, "lad mig benytte den korte tid forinden til at vise dig om i slottet og haven; ti kender du ikke vej i dit eget hus, vil ej alene tjænerskabet udle dig bag din ryg; men livlægen var i stand at befordre dig til sindssygeanstalten".

Hun ringede smilende med bordklokken; og i det i tjænerskabet atter indfandt sig, fortsatte han, som om samtalen havde drejet sig om et fjærnere æmne:

"Ja, rigtig. Dèr sender man i vore dage dem hen, man vil gøre uskadelige. I gamle dage var det til klostrene".

Hun modtog hans arm, i det han førte hende ud af salen.

X.

I statsrådet.

Den eneste sag, der var att foretage i statsrådet, var udfærdigelsen af en "allerhöjeste kungörelse" om overdragelse af regeringens førelse under kongens traværelse til arveprinsen.

Statssekretæren oplæste i kongens og ministrenes nærværelse følgende udkast:

”Vi *Hans den trettende*, af Guds nåde konge til Brandenland, de branderes og pusteres, hertug til Pustervig og Fyrstén, greve til Ildenborg og Flammenborg, Göre vitterligt: Da Vi stå i begreb med at foretage en rejse til udlandet ville Vi i henhold til loven have regeringens förelse under Vor fraværelse overdragen til arveprinsen.

Ti kungöre Vi herved for Vore kære og tro undersætter, at Vor höjt ælskede farbroder, Hans kongelige Höjhed arveprins Hans Frans Konstans fra idag indtil Vor hjemkomst overtager regeringens förelse i Vort navn.

Givet på Vort slot Svanenfryd d. * Juli ****.

Under Vor kongelige hånd og segl.“

Eftersom kongen intet sagde, da oplæsningen var til ende, sporte försteministeren, grev von Essig:

”Jeg håber, Deres Majestæt intet har at udsætte på formen. Det är den sedvanlige.“

”Ja, rigtig“, sagde kongen. ”Men jeg foreslår en ny“.

Det gav et sæt i hele statsrådet. Alle de höje herrer havde lagt sig lidt tilbage i de magelige fløjels lænestole, som om de kunde haft lyst til at tage sig en lur. De rejste sig nu i sædet. Krigsministerens sabel klirrede i skeden. Kirkeministeren, den gamle erkebisp, der havde siddet og poleret sine briller, satte dem på, og foldede hænderne over maven. Statssekretæren greb pennen, og fæstede sit blik på kongens mund.

”Jeg synes“, fortsatte kongen, ”at man kunde sige kort og godt:

Da jeg står i begreb med at foretage en rejse til udlandet, overdrager jeg i henhold til loven regeringens förelse under min fraværelse til arveprinsen.

Svanenfryd slot, — dag og årstal, — underskrifter og dermed punktum“.

Almindelig bestyrtelse. Man römmede sig forlegen. Indenrigsministeren hviskede til sin nabo, justisministeren: ”Bare ikke livlægen får ret! Kongen står i begreb med att gå fra forstanden.“

Grev von Essig bröd endelig tavsheden:

”Ganske vist! Deres Majestæt har fuldstændig ret i“

”Ja, rigtig“, afbröd kongen.

”Ret i, at det er kort.“

”Ja, rigtig. Kort og godt“, afbröd kongen atter.

”Godt? Ja, for så vidt derved unægtelig siges det samme som ved at bruge den hidtidige, længre, höjtideligere form. Men“, fortsatte greven, ”netop i vore revolutionære tider har formen sin store betydning. Den nedarvede ærefrygt for kongemagten bevares netop ned disse gamle ærværdige former. Begynder man at slå af på dem, går indholdet også let i løbet.“

”Da vød jeg dog“, faldt kongen ind, ”at både hertugdömmerne Pustervig og Fyrstén og grevskaberne Ildenborg og Flammenborg er gåede i løbet, og næppe kommer de tilbage under kro-

nen, fordi man med et par penneströg skriver dem op, hver gang den ubetydeligste allerhöjeste kungörelse skal udstædes”.

”Det kunde dog være,” ytrede krigsministeren, ”at vi erobrede dem tilbage, når vi nu får krigsmagten tidssvarende reorganiseret efter de bedste europæiske mønstre.”

”Om det måtte være mig tilladt”, begyndte udenrigsministeren, ”jeg måtte dog meget fraråde Deres Majestæt at gøre noget forsøg i den retning, så længe den udenrigske himmel er fuld af truende skyer”. Det var den længste tale, denne minister i lang tid havde holdt. Han måtte drikke et helt glas koldt vand for at skylle halsen.

”Ja, rigtig”, sagde kongen billigende til udenrigsministeren. ”Mit statsråd er uenigt, synes jeg. Der er da snarest håb for mig om at sætte mit forslag igennem”.

”Min udtalelse måtte dog ikke forstås således” — udenrigsministeren nødtes til at tage ordet igen — ”som om jeg ønskede de gamle former for kongetitlen og kongedömmets andre imponante emblemer ombyttede med ny, så længe de större monarkiske stater ikke er gåede i spidsen med slige prekære reformer”. Atter skyllede han et glas vand ned.

”Deres Majestæt vil tilgive,” ytrede nu kirkeministeren, ”at jeg aldeles må slutte mig til mine kollegers opfattelse af det farlige ved, i vore sörgelige omstyrtningstider, at røre om end kun ved *formerne* for det, som bör være det menige folk helligt. Det forholder sig på samme måde i statskirken, tronens hjörnesten: I vort stille sind må vi, kirkens tilsynsmænd, indrömme, at meget er forældet, og kunde trænge til at erstattes med nyt; men for tiden må vi fraråde at borttage endog, hvad der i grundön kun er ligegyldige former, i det vi frygter for, at noget af selve det hellige skal gå med i løbet under den bevægelse, som derved kan fræmkaldes. Af hensyn til mit hellige embede anser jeg det for en pligt under sådanne omstændigheder at være strængt konservativ fræmfor at søge en ny form, selv om denne form i sig selv kunde være ønskeligere.”

”Af kirkens talsmand havde jeg snarest ventet medhold”, sagde kongen skuffet. ”Lærer Skriften ikke, at vi på dommens dag skal gøre regnskab for et hvert unødvendigt ord? Hvorledes vil Deres Eminence bringe overensstemmelse til Veje heri.”

”På samme måde”, svarede kirkeministeren, ”som med hensyn til så meget andet, t. eks. med eden. Deres Majestæt, som er så vel bevandret udi den Hellige Skrift, vil vide, at det i den hellige Mathæi evangelium, 5te kapitel fra det 33te til det 37te vers, aldeles forbydes menneskene at sværge: ”Eders tale skal være: ja, ja; nej, nej; men hvad der er over dette, er af det onde”. Og dog må ej alene staten, men også kirken — ej alene tillade, men endogså — påbyde, at der i mange tilfælde aflægges ed. Det må så være for menneskenes ondskabs skyld”. Han foldede atter hænderne over maven.

”Ja, rigtig”, faldt kongen ind. ”Med ondt skal ondt fordri-
ves. Jeg har selv i går fordrevet ondt med ondt; men min sam-
vittighed lider også derved. Dog: jeg glemmer nok, at det er
til erkebispens som min politiske rådgiver, og ikke til erkebispens
som min skriftefader, jeg taler. Og jeg glemmer nok, at uden-
landsrejsen skal gå for sig om et øjeblik. Vognene er allerede
kørte frem. Ja, mine herrer, jeg vil naturligvis ikke gøre for-
men for en kungörelse som denne til et kabinetsspørgsmål. Men
så megen imødekommen venter jeg i alt fald af mit statsråd, at
man ingen indsigelse gör imod, at jeg stryger det tal, det numer,
hvormed kongens navn plejer at mærkes“.

”Ganske vist!” sagde grev von Essig, ”det kan jo ses af dag-
og årstal, hvilken af de ophøjede Hanser i kongerækken, der har
underskrevet, men“

Hans XIV lod ham ikke tale ud, men satte rask en blæk-
streg over ordene ”den trettede” efter navnet ”Hans“:

”Og i denne form underskriver jeg. Ikke sandt?”

Ministrene så med betænkelige miner på hverandre, men
føjte sig dels tilfredsstillende ved, at kongen dog ikke forlangte
større imødekommen, dels fandt de det vanskeligt at fortsætte
modstanden på grund af tidens knaphed. Fra vinduet så man
allerede tykke skarer af underdanige tilskuere samles ved land-
gangsbroen, hvor ”Brand” lå med fuld damp oppe.

Da ingen gjorde nogen indvending, underskrev Hans XIV
sin første ”allernådigste” udfærdigelse alene med ”Hans”.

Grev von Essig greb pennen for at medundertegne, men
stansede, da han så, at det sædvanlige ”R.” (Rex, konge) fattedes
efter ”Hans”.

Hans XIV lod, som om han ikke mærkede det, og sagde:

”Jeg håber, mine herrer, De gör mig den fornøjelse at følge
dronningen og mig om bord, for at vi kan få lejlighed til at drikke
et glas med Dem til afsked“.

Ministrene bukkede samtykkende. Grev von Essig fandt det
upassende nu at gøre ophævelser på grund af det manglende ”R“.
Han satte sit navn under kongens, og rakte statssekretæren den
”allerhøjeste kungörelse“ til videre besörgelse.

Statsrådet var forbi. Man begav sig om bord på damp-
skibet.

”Bare livlægen ikke får ret! Kongen står i begreb med at
gå fra forstanden“, hviskede indenrigsministeren atter til justis-
ministeren, da de kørte bort.

Han vidste ikke, at livlægen i grunden allerede havde fået
ret, i alt fald med hensyn til Hans XIII; ti han var og blev
uhelbredelig.

XI.

Om bord.

Sørejsen vilde vare flere dage. Men på en heldigere årstid
kunde den ikke foretages. Det var i disse hede sommerdage,

da vejret er stadig, da varmen og tørken ikke synes at ville tage ende, og da man derfor befinder sig bedst til søs. Selve farten fræmbringer da følelsen af en let, kølende brise, medens den spejlglatte vandflade kruses kun så meget, at en sagte skvulpen høres langs skibets sider. Især var det en lyst at opholde sig på dækket i de lyse nætter, når fuldmånen kastede en bred, glimrende stribe hen over vandspejlet.

Når aftensmåltidet var nydt i den store smukke agtersalong, plejede det lille hof — der foruden af Hans XIV og dronning Irene kun bestod af kongens adjutant, dronningens kammerherre, der tillige skulde gøre tjeneste som majestæternes rejsemarskalk, og dennes hustru, der var hofdame hos dronningen, — at samles på agterdækket til en samtale, hvorved tankerne udveksledes friere, end det plejede at være tilfældet under etikettens strængere herskerspir hjemme i slotssalene. I den grad havde man endog frigjort sig fra etiketten, at det tillodes "følget" at gå til køjs først, medens dets "ophøjede" herskab endnu længe efter midnat kunde blive siddende på dækket.

Den første aftens samtale havde på en vis måde været pinlig for majestæterne. Men ingen havde mærket det på dem; de havde kun holdt sig noget tilbage. Et lille smil eller et spørgende enstavelsesord nu og da havde dog forrådt, at de skænkede samtalen den fuldeste opmærksomhed. Det var den nylig udnævnte adjutant, der havde været den mest talende. Han havde om morgenen inden afrejsen truffet teaterchefen; og denne havde beklaget sig over det uerstattelige tab, teatret led ved skuespiller Olps' bortgang; ti sindsygeanstaltens læge havde allerede udtalt sin frygt for, at Olps ingensinde mer vilde kunne optræde på scenen. Teatrets forestillinger skulde snart igen begynde efter sommerferien. Men en mængde stykker, hvori Olps havde hovedroller, kunde foreløbig ikke gives. Den stakkels teaterchef havde været ude af sig selv af fortvivlelse. Og nu begyndte adjudanten i forening med kammerherren og kammerherrinden at gennemgå Olps' roller og at undersøge muligheden af, at andre skuespillere kunde erstatte ham. Adjudanten havde i de senere år ligget i garnison fjærnt fra hovedstaden, og måtte derfor ofte belæres af kammerherren, som havde været en flittig teatergænger i lang tid. Men af og til måtte Hans XIV dog hjælpe på de ivrig samtalendes hukommelse eller berigtige et og andet. Atter og atter måtte man "give Hans Majestæt ret", og når således snart den ene og snart den anden måtte tilstå: "Deres Majestæt har altid ret", fløj der et let smil hen over dronning Irenes mund, i det hun så på kongen. Derom blev man til slutning let enig, att skuespiller Olps havde efterladt en plads, som vanskelig kunde udfyldes.

"Derimod", fortsatte Hans XIV, da han endelig var bleven alene med dronningen, "så snart en konge er gået bort, heder det straks: kongen er død, kongen leve! Jeg kan ikke nægte: det

smigrer mig, at det er lettere at optage tråden i en konges gerning end i en skuespillers."

"En konges gerning optages måske også lettere netop af en skuespiller end af nogen anden", sagde Irene; men hun havde næppe udtalt, før hun følte sig forlegen over den satire, der lå i hendes ord, og som hun ikke selv straks havde lagt mærke til.

"Det sagde I og ikke jeg — — —". I stedet for "Herre konning" (som citatet lyder) havde Hans nær sagt: "min dronning"; men han holdt disse ord tilbage, fordi de kunde mistydes at hende.

"En skuespiller vilde heller ikke være så vanskelig at erstatte dersom hans rolle altid var dubleret af en lige så dygtig", mente Irene.

"En konges rolle er altså stadig dubleret af en lige så dygtig," sagde Hans. "Den sætning skulde gælde i almindelighed. Å, ja! Når det alligevel er så let at fortsætte en bortgået konges værk, må grunden være, at det ikke er dygtigheden, men alene fødselen, hvormed der spørges. En konges efterfølger behøver ikke at være dygtig, men ikkun — født."

"Nej, når der ingen tronarving er født, kan der ikke råbes: kongen er død, kongen leve!" indfaldt Irene hurtig. Men hun følte at, hun atter havde bragt sig i forlegenhed, i det Hans røstede:

"Så er det derfor, man i monarkierne så ivrig sørger for, at der altid er en tronarving".

"Lad os forlade dette æmne!" bad Irene. "Du lovede mig i går aftes, da du havde gjort rede for, hvorledes du var kommen i Hans XIII:s sted, at du vilde fortælle mig mere om, hvad du havde oplevet, siden vi to blev revne bort fra hinanden."

"Jeg skal også holde mit løfte", sagde Hans, "men inden vi forlader det forrige æmne, så lad mig tilstå, at det heller ikke vilde være mig så let at fortsætte den kongelige bane, der tit snor sig som labyrintens gange, dersom jeg ikke til at lede mig havde en Ariadne der heder Irene!"

"Jeg, må jeg kan jo ikke andet", ytrede hun med et udtryk, hvori der lå: men jeg gör det så gerne.

"Og du kunde det heller ikke, dersom Hans XIV ikke lignede Hans XIII på et hår. — Er du nu også aldeles vis på", tilføjede han med skælmeri i betoningen, "at det virkelig er din første, din eneste kærlighed, som har fundet dig igen, og at det ikke er din strænge husbond og herre, som spiller sin rolle bedre, end du tænker?"

"Ja, det er jeg rigtig nok aldeles vis på", sagde hun uden at se op, i det hun trykkede hans hand. "Der er en usvigelig følelse, som siger mig det, et indre øje, som ser skarpere end det ydre. Mærkeligt er det alligevel, at to mennesker kan ligne hinanden så meget."

"Læste man noget sådant i en roman, vilde kritikeren straks skrive op: det var overdivelse, hvori forfatteren gjorde sig skyldig; noget så usandsynligt borde ikke tales, o. s. v. Dog er sådanne ydre ligheder mellem to mennesker næppe så aldeles sjældne. Jeg kunde fortælle dig om en, som lignede dig . . ."

Han stansede.

"Om en, som lignede mig?" gentog hun.

"Nej, jeg vil hellere ikke fortælle det. Det er ikke for så rene øren som dine."

"Nu har du allerede sagt for meget til at kunne stanse. Jeg er da heller ingen ung pige".

"Du er renere af hjertet end mangen ung pige".

"Nu vel! Siger man da ikke, at for den rene er alting rent? — Fortæl nu!" tilføjede hun med et uimodståeligt, bönligt blik, da han tøvede.

XII.

Hvad Hans fortalte Irene den første nat til søs.

Hans og Irene sad alene på dækket. Kun med længre mellemrum hørtes fodtrin af den vagthavende officer, som gav en ordre til styrmanden hist henne ved rattet.

Som en svanes bryst kløvede skibet vandfladen, og skød sin sikre fart, i det det efterlod et susende, brusende, skummende kølvand bag skruen. Det var, som om de stille vande frådede af raseri over at forstyrres i den natlige ro.

Denne stadige brusen lige som fra et vandfald gjorde det umuligt for enhver anden end Irene at høre, hvad Hans tilhviskede hende i den stille, månelyste nat.

"Du husker, Irene, hvilke salige øjeblikke vi tilbragte på mit lille kammer, hvor jeg sad og skulde læse til eksamen?"

"Forbi min dør gik den lange, smalle gang, ad hvilken kongebørnene plejede at gå ud i slotshaven. Ingen anede, at hofpræstens søn så lidet havde glemt sin barndoms legesøster og hun så lidet ham, at de ikke kunde modstå fristelsen, da lejligheden til at mødes blev så let. Du følte dig for stor til længe ad gangen at lege med dine mindre søskende. Du vilde gå op i forvejen. Men atter og atter lod du dig fange udenfor min kammerdør. Husker du . . . ?"

"Ja, jeg husker det, som var det igår", afbrød Irene, "men det var jo om en anden, du vilde fortælle."

"O, lad mig først dvæle lidt ved vor lykkelige, vor tidligste ungdoms kærlighed! — Du var kun femten år gammel, jeg atten. Vi talte dog tit om så alvorlige ting. Det var mig klart, at jeg måtte have indflydelse på dig. Derfor var jeg altid meget forsigtig, og jeg tror, at jeg tør sige: jeg tilbragte dig ikke andet end, hvad der var rent, ædelt og godt."

“Det gjorde du ikke”, forsikrede Irene, “og jeg var dig så taknemmelig, og jeg så op til dig”.

”Jeg tænkte i de øjeblikke ikke altid på, hvis datter du var, og hvis søn jeg var. Det var sjæl, som mødtes med sjæl, hjærte med hjærte. — Ja, jeg husker det, jeg husker det, som var det i dag, som var det nu i dette øjeblik, da vi har genfundet hinanden, da vi atter sidder sammen, tæt sammen, side om side”.

”Jeg husker“, fortsatte Irene, ”hvor jeg skælvede, når jeg nærmede mig din dør — som jeg skælver nu, i dette øjeblik, nu, da der dog ej er mindste fare. Jeg bankede sagte på døren . . .”

“Og jeg, som længe havde siddet i spændt forventning, i åndeløs lytten — jeg sprang op, åbnede døren, og drejede nøglen om, når du undselig var trådt ind. Du rystede, og kunde næppe tale. Jeg måtte bede dig sætte dig i min lille sofa; ellers var du vist bleven stående midt på gulvet. Men hvor var vi salige! Du sad i min sofa, og jeg lå på knæ ved dine fødder, eller jeg sad ved siden af dig, eller du sad på mit skød, medens jeg så lige ind i disse strålende, brune øjne, på en gang så dybe og klare, så trofaste og milde. Vi talte oftest om vor egen kærlighed. Vi vidste jo, at den var håbløs, — at kongedatteren og præstesønnen ikke kunde få lov at gifte sig, fordi verden er grusom med sine hensyn til fødsel, rang, rigdom og andre jordens afguder. Vi vilde dog aldrig elske hinanden anderledes, end vi kunde det med frælst samvittighed . . .”

“Nej, lad os aldrig det“, afbrød atter Irene, “ti kun den rene, den uplettede kærlighed er salig og evig ung”.

“Vi vidste“, vedblev Hans, “at vi snart måtte skilles. Derfor nød vi så ofte som muligt disse elskovsfulde timer, fulde af den saligste, den reneste kærlighed. — “Nu må jeg vist gå igen“, hviskede du. Jeg lyttede ved døren; og kun, når der ikke lød fodtrin i den lange gang, lukkede jeg op for dig. “Kom snart igen!“ hviskede jeg, i det jeg kyssede din hånd i døren. “Så snart jeg kan“, svarede du sagte, — og du holdt ord. Du kom oftere og oftere . . .”

“Ja, jeg husker det jo alt . . .”

“Ja, men du skal høre det igen. Vi vil drømme drømmen om igen som vågne, nu, da drømmen genopstår i virkeligheden. — Husker du, da det bankede på min dør en dag, mens du var hos mig? Jeg listede mig lydløst hen til døren, og hængte mit lommetørklæde over nøglen, så at det dækkede, hvis nogen udefra vilde se ind gennem nøglehullet. Vi stod begge aldeles åndeløse. Jeg hørte blodet banke i mine tindinger. Der blev taget stærkt i dørlåsen udefra. Forgæves! Hvor blev vi lette om hjærtet, da lyden af fodtrinene omsider tabte sig i den lange gang!”

“Endelig“, begyndte Irene, da han tøvede med at fortsætte.

“Endelig Nej“, afbrød han sig selv, “lad os ikke genkalde i mindet al den smærte, som fulgte, den gang vore møder blev opdagede! Jeg tåler ikke, at såret oprives. Men jeg skal fortælle dig, hvad du ikke véd, hvorledes det gik mig senere“.

“Men du har jo endnu ikke fortalt mig om en, som lignede mig“, — det mindede hun ham om.

“Også dertil kommer jeg. Men nu er du vist træt. Lad os gemme den fortælling til i morgen nat! — Hvor er dronningens kahyt på “Hans Majestæt kongens dampskib“, som det jo kaldes?“

“Det véd jeg“, svarede Irene, “men derimod véd Hans Majestæt kong Hans XIV næppe, hvor han skal finde sin egen kahyt“.

“Nej, men han stoler på sin Ariadne“.

“Og hun stoler til gengæld på ham. Ser du“ — Irene pegede på en nedgang på styrbordsiden — “når du går ned ad den trappe, kan du ikke tage fejl. Men først: *god nat!* — Jeg går i forvejen ned ad trappen der lige overfor på bagbordsiden. Døren til min kahyt lukker jeg godt i, og drejer nøglen to gange rundt. Lad mig se, du ikke glemmer at gøre lige så!“

XIII.

Hvad Hans fortalte Irene den anden nat til søs.

“Hvor var det nu vi slap?“ sporte Hans Irene, da følget den næste aften var gået til køjs.

“Ved vort sidste møde i dit lille kammer. Jeg fik dog givet dig ringen til afsked. Kort efter blev jeg tvungen til at give en anden, en prægtigere ring — også med mit navn indskrevet — til en mand, jeg næppe kendte. Men *du* fik min ring godvillig. Med den fulgte mit *hjærte*, med ringen til ham kun min *hånd*. — Om forladelse! jeg glemmer, det er dig, som skal fortælle,“ afbrød Irene sig selv.

“Jeg hører heller og tier“, sagde Hans, som med hovedet lænet på armen havde betragtet hende, mens hun talte.

“Nu har jeg udtalt, hvad jeg vilde sige dig.“

“Så vil jeg fortsætte. — Du husker, jeg skulde læse til eksamen. Hvor var det muligt? Det var forstanden, jeg havde brug for; men den lader sig aldrig helt skille fra sin trofaste følgesven: følelsen. Og følelsen var syg. Mit hjærte var forpint, træt til døden, sønderknust. Mine forældre indså snart, at det var umuligt for mig at lære til eksamen under de omstændigheder. Min fader mente, jeg skulde rejse, se mig om, påvirkes af ny indtryk, især få lejlighed til at studere den

sceniske kunst, som allerede da interesserede mig meget. Således kom jeg da til Paris.“

Og nu fortalte Hans — kun nu og da afbrudt af et ord fra Irene, som tilkendegav hendes deltagelse — følgende, han havde oplevet i verdensstaden:

“Mit besøg i Paris forekom mig kun som en fortsættelse af min eksamenslæsning. Der var så meget, som *skulde* ses, *skulde* kendes, *skulde* vides. Man kunde slet ikke — hed det — “være bekendt“ at komme hjem og sige, at man hverken havde været der eller der. Med den røde “Bædiker“ under armen, i stedet for universitetshæfterne, traskede jeg trolig om fra morgen til aften. Af og til traf jeg en landsmand, en gammel skolekammerat, som sporte: “Har du set det eller det?“

“Nej, endnu ikke“, svarede jeg med et suk, “behøver jeg virkelig også at se det?“

“Å, det er glimrende, det er mageløst. Det må du endelig ikke glemme at besøge. Det må du love mig, att du vil. Skal vi følges ad?“

“Jeg *skal* se det. Men — bliv ikke vred! — jeg nyder bedst alene.“

Det var ingen usandhet, når jeg sagde: jeg *nyder*. Jeg nød virkelig; men det var ikke som rejsende, jeg nød: det var som — forælsket, som håbløs ælsker.

Du havde været i Paris det foregående år med dine forældre.

Ved alt, hvad jeg nu så, tænkte jeg: mon du også har set det? I Théâtre français tilbragte jeg ofte min aften; der *vidste* jeg, at du havde været. Men hvad havde du set der? — det vidste jeg ikke. Napoleons kæmpegrav under Invalidekirkens kuppel besøgte jeg også gerne, skönt jeg var modstander af bonapartismen; men jeg kendte din faders interesse for den første Napoleon, og jeg sluttede da, at der måtte du have været. Når jeg vandrede i “jardin des Plantes“, gennem Louvres galerier, under Palais Royals buegange eller på lignende steder, som enhver rejsende måtte antages at have besøgt, tænkte jeg ved næsten alt, hvad jeg så: mon du også har lagt mærke til det? — og hvilket indtryk mon det har gjort på dig? Jeg “studerede“, og studiet er i sig selv en nydelse. *Således* nød jeg. Alt henførte jeg til dig, hvis sjæls inderste dyb jeg kendte, dette dyb, på hvis bund min tanke stadig dvalde. Først stillede jeg mig den opgave: hvilke steder må *du* snarest have besøgt? Og, når jeg så selv var på disse samme steder, da rejste jeg det spørgsmål: hvad af alt dette seværdige kan særlig have tiltalt dig? Jeg søgte først og fremst de steder, hvor det var sandsynligst, at du også havde været. Og, når jeg besteg Notre Dame-kirkens tårne eller med anstrængelse, træt og varm, arbejdede mig op ad spiraltrappen inde i Julisøjlen, var min

tanke: vidste jeg kun, om også du havde gået denne gang. Havde jeg i samme øjeblik kunnet få det at vide, — jeg vilde have følt lige som malm strømme gennem mine årer; jeg vilde pludselig have glemt både varmen og trætheden for at *nyde*, nyde, hvad du havde nydt. Men tvivlen pinte mig; og jeg syntes, at der snart ikke var mere, jeg "skulde have set" i Paris. —

En eftermiddag, da jeg vilde vende tidlig hjem fra min vandring, så jeg landsmanden, skolekammeraten, stå ved et gadehjørne og læse en der opslået stor plakat. "Pré aux Clercs" stod der med kæmpebogstaver øverst på den. Jeg søgte at komme ubemærket forbi min bekendt, men et "halløj" holdt mig fast i nakken, inden jeg nåede om hjørnet. Jeg var opdaget.

"Hør!" sagde landsmanden, "har du set . . . har du set . . ." Han stammede åndsfraværende, i det han blev ved at lade øjnene løbe ned ad plakaten.

"Herregud, er der mere endnu, jeg endelig skal have set?" tænkte jeg.

"Har du set . . . har du set — *cancan?*"

Det sidste ord kom næsten som et stød, så at det gav et sæt mig.

"Cancan? cancan?" svarede jeg, i det jeg søgte at vikle mig løs fra spørgsmålet (*du* havde sikkert ikke set "cancan", da du besøgte Paris).

"Der behøver jeg da ikke at være med?" sporte jeg halvt åndsfraværende.

"Nej, det lader du nok være. Men *se* det *må* du. Du kan ikke være bekendt at have været i Paris uden at have set en rigtig, ægte parisisk cancan. Jeg stod netop og læste plakaten om Pré aux Clercs. Jeg må derhen igen, — det er glimrende, det er mageløst! Der loves optræden af "de første kunstnerinder". Jeg må endelig have dig derhen med mig".

"Jeg har tænkt på at rejse herfra i morgen".

"Ja, men det *er* allerede i aften".

"Nu vel, jeg kommer da til at se det for en gangs skyld". Han og jeg fulgtes ad om aftenen.

"Avenue du Maine", lød befalingen til kusken, som skulde køre os til Pré aux Clercs.

Det var i verdensstadens sydvestlige del. Man gik ind gennem en port, fik et kært ved billetkontoret, vandrede gennem en *lille* have, der skulde forestille en *stor* have, med kanaler og broer over dem. Men vandet i kanalerne var ikke andet end spejlglas, og småt var det hele. I baggrunden sås dog en stor sal, som var helt åben ud til haven. Et stærkt besat orkester spillede livlig dansemusik. Og, hvilken bølgende vrimmel i salen! Det var cancan! Hvilken smidlighed og behændighed! Og ikke to dansede på samme måde. Enhver

danser eller danserinde vilde ligesom udtrykke karakteren af *sin* lidenskab; det var ikke altid de reneste lidenskaber, som udtaltes gennem det sammensatte tegnsprog, hvor arme og ben, hoveder og hofter, i de forskelligste stillinger og bevægelser, vridninger og vrikninger, trådte i stedet for bogstaver, ord, ja hele sætninger. Også her var virkelig noget at "studere".

Et øjeblik efter stansede musikken og dansen. Men et langtrukket, gennemtrængende, næsten hvinende "bis" (endnu en gang!), som enstemmig lød fra hundrede struber, varslede om, at det straks vilde gå løs igen.

Min ledsager blev nede på gulvet, medens jeg selv gik op på et langs salens sidevæg løbende galeri for at se dansen fra oven. Han vidste jo, at jeg "nød bedst alene". Det var dog med den største ligegyldighed, jeg "studerede" denne alt andet end sædelige dans. Min kærlighed til dig dækkede mig som et panser imod den nydelseslyst, et sligt skuespil måske ellers kunde vakt.

Men lige med ét følte jeg mig som lynslagen. Jeg trak en teaterkikkert op af lommen, og rettede den mod et bestemt punkt i vrimlen. Jeg følte blodet rulle raskere fra hjertet. Snart bankede det voldsomt i mine tindinger.

Et øjeblik efter var jeg nede på gulvet. Jeg stillede mig på et bestemt sted ikke langt fra min ledsager; og der blev jeg urokkelig stående, medens den ene dans efterhånden afløste den anden. Øjnene stod stive i hovedet på mig, og uafsladelig fulgte de den samme kvindelige skikkelse, hvorhen hun end bevægede sig. For alt andet var jeg som blind.

"Nå, har du snart fået nok?" sporte landsmanden mig med et slag på skulderen, da han i lang tid havde set mig stå ligesom forstenet. "Skal vi så gå igen?"

"Ja, gå du kun", svarede jeg uden at se på ham, "jeg bliver her lidt endnu".

"Det er sandt", ytrede han med et tvetydigt smil, i det han gik, "du nyder jo bedst alene. Farvel da!"

"Farvel!"

Hvem tror du, det kunde være, der således fængslede mit blik? Mit hele sind og al min tanke havde jo således fæstet sig til *dig*, at intet kunde gøre indtryk på mig, når jeg ikke på en eller anden måde, tit ad de utroligste omveje, kunde henhøre det til dig.

Var det ikke *dig*, jeg så for mig midt i den kåde dans? Nej, det var umuligt, det *kunde* ikke være dig! Og dog var det dig, dit billede!

Men at se *dig*, hvis billede med renhedens og uskyldens helgenglorie om hovedet var indpræntet i mit hjerte, — at se *dig* optræde således! Det var jo afskyeligt! Det var en ny kval, der var føjet til min håbløse kærlighed. Jeg vilde vende

mig bort, men kunde ikke. Danserinden, hendes blik, hendes miner, hendes udtryk, hendes ynde, uagtet al den tilsætning af sanselig ild, som jeg ikke kendte hos min egen blufærdige ælskede, — den franske piges ansigtsform, hår- og hudfarve, pande, øjne, næse, mund, hals og hænder, alt dog uden den friskhed, som var udbredt over dig, — det var så skuffende ligt, at synet blændede og dårede mig, fordi det på det mest uvæntede sted fræmtryllede billedet af den, som ikke skulde, ikke kunde blive min, medens jeg dog ikke kunde ophøre at være din.

Jeg vovede ikke at nærme mig. Danserinden havde sikkert været dristigere. Men så stærkt var hun optagen af dansen og af sine kavalerer — hun var åbenbart en af "dronningerne" i denne "hofkreds" —, at hun aldeles ikke lagde mærke til mig.

Endelig — efter at jeg meget længe havde stået og stirret, stirret, så at mine øjne tilslørede af tårer, stirret mig halvt blind på den skikkelse, som havde en så slående ydre lighed med din, endelig overraskedes jeg ved, at hun løb hen til mig og sagde:

"Hvorledes? Kommer De her? Vil De mig noget?" (Hun lod til at antage mig for en anden).

"Ja, jeg vilde gerne tale med Dem", sagde jeg usikkert.

"Bliv her, og vænt et øjeblik!"

Hun var atter hos sin kavaler, hviskede et par ord til ham, han svarede, — der blev holdt et kort samråd, kortere end den tid, jeg behøver til at fortælle det. Og hun stod igen hos mig.

"Jeg følger Dem", sagde hun kort og bestemt. Hun hængte sig uden videre ved min arm, og hoppede ved min side ud af salen, gennem den lille have med broerne over de falske kanaler, der havde spejlglass i stedet for vand — alt let og løst, svig og bedrag, løgn og falskhed til hobe.

"Hvor skal vi hen?" sporte jeg, da vi et øjeblik stod stille udenfor indgangen, og en vogn var kørt frem, endnu, inden der var vinket ad kusken.

Hun bevægede øjnene, som om hun tænkte sig om. Kun et sekund!

"Til Boulogneskoven!" lød svaret på en sådan måde, at der ikke kunde være tale om modsigelse. Det blev også af kusken opfattet som en befaling; ti, næppe var vi to komne til sæde i den åbne kaleche, før han kørte til uden at afvænte, om herren vilde tiltræde damens forslag.

Det var en dejlig sommernat, stille og mild, fuld af den forfriskende kølighed, som nydes dobbelt efter en solhed dag. Jeg trode mig ved et trylleslag hensat i feernes verden. Jeg sad halvt oprejst, og lænede mig på den ene arm, vendt imod

den "fe", hvis ydre træk mindede mig om dig i det fjærne. Hun syntes nu at være min hustru, og at vi foretog bryllupsrejsen sammen. Jeg *vidste*, at det var bedrag, hvad jeg så. Men jeg *vilde* bedrages. Mit hjærte havde længe været så forpint. Nu var det, som om jeg fœlte en vœlgœrende hvile, en hvile som den, der fœles, når man er ved at slumre ind efter en lang sœvnløs nat, og drœmmenes lyse, kvægende skær begynder at skimtes. Men denne drœm var jo på en måde virkelighed! Således som den unge pige nu sad der, tavs, lænet tilbage i vognen, og så lige fræm for sig, medens et dæmpet lys var udbredt over hendes i forvejen blœde ansigtstræk, var det let for mig at indbilde mig, at det virkelig var dig. Jeg sad en stund stille, og betragtede hende, uden at hun så på mig. Hun så noget træt og anstrængt ud; hun syntes at ville nyde et œjeblikks hvile efter den voldsomme legemlige bevægelse, hvori hun nylig havde været; hun åndede, som om hun i lange drag inddrak den stærke blomsterduft fra træerne i alleerne foran Invalidehotellet, gennem hvis esplanade vognen nu kørte. Jeg kunde således i ro betragte dette mørke, lokkede hoved, denne fint fœrmede næse, denne endnu så rene og klare pande, alle disse skœnne træk, af hvilke hvert var et minde, som jeg œnskede at kunne fastholde og forvanle til blivende virkelighed. Vognen forekom mig at køre for hurtig, i det jeg så Invalidehotellets kuppel, der dannede baggrunden i billedet, blive mindre og mindre, tegnende sine omrids skarpt imod den dybe blå himmel, hvorfra talløse stjærner strålede ned på os.

Dersom du havde kunnet se mig, således som jeg der kørte gennem Paris' gader, om natten, alene med en fremmed, ung kvinde ved min side, — hvad mon du havde trot og tænkt? Jeg var bleven så vant til, ved alt hvad jeg selv så eller oplevede, at tænke mig, hvilket indtryk det vel vilde have gjort på dig. Derfor dukkede dette spœrsmål nu piudselig op i min sjæl. Ti det *var* jo dog ikke dig, men kun dit billede, jeg her havde for mig. Mon du også vilde haft œje for det barnlig-uskyldige udtryk, som udskejelsen endnu ikke havde kunnet udslætte hos denne unge franske pige, og som netop gav hende en ny, en endnu farligere tillokkelse, end de skœnne træk og former i og for sig kunde udœve? Eller vilde du have forstået alt, og derfor også tilgivet alt?

Medlidenhed var den fœlelse, som nu efterhånden fik overhånd hos mig. Men medlidenhed grænser i visse tilfælde tæt op til kærlighed. Intet offer syntes mig i dette œjeblik for stort, dersom jeg kunde frælse denne engleskikkelse fra det blomsterdækkede morads, hvori hun havde vovet sig ud. End ikke *billedet* af den, som jeg ælskede, måtte søles i dette lastens dynd.

Jeg talte endelig til hende. Hun vendte hovedet om imod mig, som om hun vakttes af dybe tanker. Hun løftede øjnene spørgende mod mine. Hvor lignede også dette blik dit! Dog — der var noget deri, som var mig fremmed, en glød, som jeg ikke kendte. Og næseborene var heller ikke aldeles som dine; de var større. Var det måske de første spor af lastens gnavnende orm? Endnu var det vel tid at redde, at frælse. Havde jeg kun haft mere erfaring og menneskekundskab! Ti det galdt at gå var- somt fræm.

Jeg sporte om hendes alder. — "Femten år". Netop også din "Lever Deres forældre?"

"Ja."

"Her i Paris? Hvor bor de?"

"Place de la Bastille".

"Men *De* er ikke der?"

"Nej, de hader mig. De vilde ikke modtage mig, dersom jeg vilde besøge dem."

"Er De vis på det? — Skulde det ikke være muligt at formilde dem? — Vilde De dog ikke forsøge at komme ud af det liv, De nu fører?"

Hun svarede ikke mer på alle de spørgsmål, jeg gjorde hende. Hun vendte hovedet til siden; og jeg lagde mærke til, at hendes læber bevægede sig, som om fræmbrydende gråd kvalte stemmen. Jeg fordoblede min iver; ti jeg trode at mærke, at to modsatte strømninger kæmpede i hendes indre, og jeg vilde hjælpe den gode til sejr.

Men lige med et tog hun sig sammen, og afbrød mine mange spørgsmål:

"De er ikke den, jeg antog Dem for. Jeg kender Dem jo ikke. Og De keder mig. De vil nok kun eksaminere mig? Er De kommen for at prædike moral?"

Jeg tav helt stille, og så lige ud for mig. Havde jeg allerede tabt slaget? Vognen kørte netop over Pont des Invalides og ind i Avenue d'Antin. Et stærkt lys af gasflammer viste sig over en gitterport til venstre.

Dauseriinden fik en pludselig indskydelse:

"Hold her!" råbte hun til kusken.

"Vi er jo endnu langt fra Boulogneskoven", indvendte jeg, "hvor er vi egentlig?"

"Jardin Mabille", svarede hun kort, i det hun hoppede af, så snart kusken, der kun syntes at bryde sig om ordre fra hende, holdt stille.

Jeg betalte kusken, hvad han forlangte, måske for en tur til Boulogneskoven; ti jeg var fortunlet, jeg gik som i en rus, hvori man ikke tænker nærmere over, hvad man gør. Jeg betalte derefter adgangen for to til Mabille. Vi trådte ind i en allé, som syntes så lang, at man ikke kunde se enden på den. Hvor var det muligt, at en allé i denne have, på alle sider i nær afstand omgivet af huse,

kunde være så lang! Det var også kun sansebedrag: alléen var kun kort, den lukkedes for enden af en husgavl, men på denne var perspektivisk malet en lang, lang fortsættelse af alléen. Det ene svarede til det andet. Musikken brusede fra en danseplads i det fri. Gaslamperne deromkring var smagfuldt anbragte i palmetræer; men det var ikke virkelige palmetræer, kun kandelabre af metal — alt bedrag! Også her dansedes cancan, men ikke så vildt som i Pré aux Clercs. Flere af de optrædende damer havde pudret hår, og var til dels i hofdragter fra Ludvig XV:s tid — alt bedrag!

Et par gange havde vi vandret omkring pladsen, hvor der dansedes. Hun havde stadig søgt at holde mig i lidt frastand. Imidlertid blev der et ophold i dansen. Hun havde længe spejdet omkring sig. Nu satte hun pludselig afsted, hængte sig ved armen af en herre, vi mødte, åbenbart en god bekendt, klyngede sig til ham, som om hun var frælst fra en truende fare, og sendte mig et blik, hvori rædsel for mig stod tydelig at læse. Ikke spor af tak for den deltagelse, jeg havde vist hende!

Forbavset stod jeg der et øjeblik. For sidste gang betragtede jeg disse træk, som var mig så kære, fordi de så skuffende lignede dine. Kun flygtig havde jeg set på hendes herre. Nu bag efter syntes jeg at se mig selv føre hende bort. Begyndte mine sanser at forvirres?

Greben af den dybeste sørgmodighed, vilde jeg søge ensomheden i havens fjærreste og mørkeste krog. På min vej kom jeg til at møde danserinden og hendes kavalier. De gik arm i arm. Han lignede virkelig mig. Da hun så mig endnu en gang, gik der et ryk igennem hende. Hun fæstede igen et blik, fuldt af rædsel, på mig, og klyngede sig tættere op til sin ledsager. Skinsyge — en følelse, jeg hidtil aldrig havde haft lejlighed til at kende — gjorde min håbløse kærlighed endnu smærtefuldere. De to vandrede under spøg og latter videre. Jeg fjærnede mig tungsindigere end før i modsat retning, og sank omsider ned på en ensom bænk. Hovedet begravede jeg i hænderne for intet at se. At høre dansemusikens lystige toner kunde jeg ikke undgå; de skar mig i sjælen, så modsatte var de den sindsstemning, som overvældede mig. Havde jeg kunnet, jeg vilde flygtet langt, langt bort, bort fra Paris, bort fra Frankrige — hvorhen? Jeg vidste det ikke selv. Nu var jeg altfor træt, forpint til døden.

Musiken forstummede atter et øjeblik. Det følte som en lindring. Når man er meget syg, føles endog den mindste lindring så velgørende. Men jeg vidste, at glædestonerne snart vilde lyde igen: derom varslede danserindernes furieagtige "bis! bis!"

Under denne korte stilhed hørte jeg en raslende silkekjole nærme sig. Hurtig tog jeg hænderne fra øjnene. En sortklædt, tilsløret kvindeskikkelse stod lige foran mig:

"Sentirsi, o Dei! morir
e non poter mai dir:

morir mi sento!**)

Det var en udtryksfuld, behagelig stemme, som fræmsagde disse italienske ord.

"De citerer Metastasio, min frue?" sagde jeg, i det jeg tog mig sammen, og ved at opdage, at den tilslørede næppe var så meget ung, rettede min tiltale derefter.

"Ja, min herre, jeg syntes, det vers kunde passe; ti De ser jo så ulykkelig ud?"

"Det er jeg også."

"Virkelig? Og dog så ung endnu?"

"Ja, virkelig", gentog jeg, men blev siddende.

"De tillader, min herre, at også jeg sætter mig et øjeblik."

"Dersom det behager Dem, min frue."

"Hvorfor er De så ulykkelig? — Tal kun ud! Det vil gøre Dem godt. — Jeg kender Dem jo ikke, og De kender ikke mig. Navnene er ligegyldige; dem behøver vi ikke at sige hinanden. — Betro Dem kun til mig! — De er jo meget yngre end jeg. Jeg kunde vel gerne været Deres moder. Lad, som om jeg var Deres moder!"

Der lå noget usigelig tillidvækkende i den tilsløredes hele tone og udtryksmåde. Hun gjorde dertil indtryk af at være en ualmindelig dannet dame. Hendes ydre væsen var så fint, som om hun i det mindste kunde være markise.

Da jeg ikke svarede, slog hun sløret til side, og så på mig. Hendes øjne så så trofaste ud, som om de ikke kunde lyve. Der var i øvrigt ikke spor af skönhed, hverken nuværende eller forbigangen, i hendes ydre. Hendes træk vidnede derimod om rig verdenserfaring, erhvervet under et længre livs prøvelser; dog var alvor her blandet med en vis sløvhed eller mangel på handlekraft. Godlidenhed — således kunde jeg vel snarest med et eneste ord betegne det samlede indtryk af hendes personlighed.

Det var netop til at skrifte, jeg trængte, til at udøse mit fulde hjærte for et andet væsen. Jeg kunde i denne stund næsten have taget til takke med et livløst væsen, — kunde jeg kun have indbildt mig selv, at det hørte på mig, og trofast bevarede min hemmelighed. Men her tilbød sig et levende væsen, et endnu bankende hjærte, et menneskehjærte, som kunde føle med mit, og som, hvor fordærvet det end i visse henseender monne være, dog sikkert endnu gemte minder om renere og sandere ælskov.

Jeg gav mig hen. Jeg fortalte historien om min håbløse kærlighed — dog uden at nævne din fødsel, din høje stilling eller dit land. Jeg skildrede, hvor forunderlig mindet om dig var blevet legemliggjort, levende opfrisket i den fremmede stad, hvortil jeg var flygtet netop for at få mindet om dig udvisket, for at adsprede mig, for at glemme dig, om det var muligt. Jeg udmaledede, hvad jeg led ved at måtte opleve på ny lignende kvaler,

*) At føle sig, o guder, dø og ej engang at kunne sige: jeg føler, at jeg dør.

som da jeg så dig vristes fra mig. Det var vel kun i virkelighedens drøm eller i drømmens virkelighed, jeg syntes at opleve det samme. Dog var det, som om friske sår var oprevne, og blodet strømmede ud i örkenens sand. Og nu hende, som i din ydre skikkelse — lig en falden engel — forfulgte mig her, hvad havde jeg egentlig at bebrejde hende? Hun havde jo ikke søgt mig for at vinde mit hjerte, for at finde genkærlighed. Jeg vilde jo have følt mig som en forræder, om jeg havde indladt mig med hende under denne forudsætning. Nej, hun havde søgt mig for at vinde guld, glæde, vin, ny sanserus. Og hvad havde jeg opvartet hende med? Tör eksaminatjon og moralsk prædiken!

Jeg blev veltalende i det fremmede sprog. Eller var det måske min trøsterinde, som hjalp mig, når mine læber søgte efter ordene, eller min tunge snublede over dem? Var det snarere hende, der med et dybt blik i mit hjerte hentede udtrykkene fræm til mig, i det hun halvvejs kom mig i møde, så snart hun med fin følelse gættede, hvad jeg vilde udtrykke? Det var vel endog hende mer end mig selv, som efterhånden formede tankerne for mig, viklede dem ud af svøbet og lagde dem til rette, så at de kom til at stå klarere end hidtil for mit indre syn. Og denne orden i min af uklare følelser omtågede tankegang tilvejebragte hun på en sådan måde, hun rakte mig sin Ariadne-tråd med så blød en hånd, så fint og umærkelig, at jeg trode, det var mig selv, der gjorde det hele. Hun afbrød mig jo næsten ikke. Kun nu og da indskød hun et ord; men dette ord var hver gang et ord i rette tid, et ord, som lyste. Og da jeg var færdig, følte jeg en trøst, en husvælelse, en lindring, ligesom en kvægende regn. Og duggen faldt på mine øjne. Hun forstyrrede mig ikke, hun lod mig græde ud. Det var den barnets gråd, som modner til mand.

Hun drog sløret ned for sine öjne. Også i dem perlede tårer. Det var vist taknemmelighedens. Taknemmelighedens? Hvad havde hun at være taknemmelig for? Hun, den "plættede" kvinde, dog med det i grunden så gode, så følsomme, måske altfor følsomme hjerte, — hun syntes så inderlig glad og taknemmelig over, at det havde været forundt hende at trøste en anden, et lidende medmenneske. Hvor sjælden gav hendes stilling hende lejlighed til det!

Om sig selv havde hun ikke talt.

Da jeg omsider havde samlet mig, vakttes min nysgærrighed. Efter det, hun havde været for mig, var det mig umuligt at tro, at hun kunde høre til det samme slags kvindelige væsener, hvis "forretninger" medførte at besøge Mabelle.

"Hvorfor kommer De egentlig her?" sporte jeg, og havde væntet et andet svar end det, jeg med sanddruhedens fulde præg modtog:

"Af samme grund som alle de andre kvinder, der kommer her."
Dette var noget, jeg ikke kunde forstå; hele nutidens indvik-

lede sociale maskineri var mig endnu en gåde. Jeg blev tavs af forundring.

Hun trak efter et øjeblikks stilhed sit ur fræm, så på det, og sagde: "Men nu må De undskylde, at jeg forlader Dem. De gør mig måske den fornøjelse at spise frokost hos mig i morgen formiddag." (Hun nævnede beligen). "De vil træffe mig klokken et."

Jeg svarede undvigende.

"Vær uden frygt! Jeg kunde kun ønske at tale nærmere med Dem."

Jeg, som var bleven skuffet så smærtelig tidligere, havde nu med den foreløbig genvundne sindets ligevægt tillige vundet en erfaring, som satte frugt i mistro. Min altfor store troskyldighed så kort i forvejen slog naturligt over i sin modsætning.

"Nu véd De", fortsatte hun, da jeg nølede med at svare, "at De er velkommen. Jeg vil på ingen måde overtale Dem. Min vogn må vist straks være her udenfor. Hvor vil *De* nu hen?"

Jeg nævnede det hotel, hvor jeg bode.

"Jeg kører netop dér forbi. Gör De mig den fornøjelse at benytte lejligheden?" sporte hun.

"Jeg takker, min frue, men heller ikke den godhed kan jeg modtage af Dem."

"Nu vel, jeg vil da tage afsked her og ønske, at De må leve vel, dersom vi ikke skulde ses igen".

Mistroen kæmpede i mit indre med en den gang ubevidst følelse af taknemmelighed. Jeg vidste egenlig ikke, at jeg skyldte hende noget; hun havde efter min mening i grunden kun hørt på mig, kun modtaget mit skriftemål, men selv egenlig intet givet. Den fortrolige meddelelses stund var forbi. Hun talte i den sædvanlige høflige tone, og jeg var atter falden ind i den samme. Alligevel følte jeg, at jeg borde vise hende opmærksomhed, og det på en sådan måde, at hun måtte føle, jeg agtede hende, hvem hun end var.

Jeg rejste mig, og bød hende armen, i det jeg sagde:

"De tillader dog, min frue, at jeg ledsager Dem til Deres vogn?"

Vi vandrede således sammen ud gennem haven. Jeg havde en følelse, som om det var en ældre slægtning eller veninde, jeg med glæde viste en tjeneste. Havde jeg mødt en bekendt, ja, havde jeg — for at tage det usandsynligste — mødt dig, til hvem min tanke altid vendte tilbage, jeg havde for min ledsagerskes skyld skjult ethvert spor af forlegenhed, og heller udsat mig for miskendelse end tilkendegivet mindste tegn på, at jeg undså mig ved her, på dette sted, at følges med en tremmed dame. Det var mig endnu ubevidst, at jeg skyldte hende tak; denne ubevidste følelse gav jeg udtryk, i det jeg mente at vise hende en ære.

En herskabelig vogn holdt allerede udenfor. Det var hendes. Den galonerede tjæner lukkede vogn døren op, og vilde hjælpe hende. Men jeg vilde selv yde hende denne sidste håndsrækning. Hun hilste mig venlig, jeg blottede mit hoved med tegn på vir-

kelig agtelse, i det vognen rullede bort. Jeg stod stille, og fulgte den med øjnene, indtil den forsvandt over Pont des Invalides. Så vandrede jeg selv i samme retning.

På broen stansede jeg, böjede mig ud over rækværket, og betragtede Seinens løb. Månen, stjærnerne, gasblussene spejlede sig i strømmen, der sammenhvirvlede alle disse lys lige som i en vild cancan. Alt, hvad jeg havde oplevet i denne aften, begyndte i et langt tog at drage forbi mit indre øje. Mindet om dig, der vedblev at følge mig i en andens skikkelse, trådte stærkere og stærkere fræm som midtpunktet i denne cancan. Der var noget berusende, noget lokkende i det mørke vand. Jeg følte en dragende lyst til at styrte mig ud, forsvinde i den dansende hvirvel, og forsvinde fra denne verden med det samme. Men da var det, som om den tilslørede kvinde, den moderlige veninde, den ubekendte trøsterinde, tog mig ved hånden, og blidt holdt mig tilbage. Hovedet stødte jeg henslumrende mod rækværkets stenkant overvældet af træthed var jeg nær falden i søvn. Nu vågnede jeg helt ved stødet, slog øjnene op, og mit blik faldt på Notre-Dame-kirkens to mægtige tårne, som længer borte hævede sig op over Seinen. Og i det samme faldt min tanke på en mindre bygning, som ligger i nærheden af Notre Dame, umiddelbart ved floden: *La Morgue*. Det er dør, de opfiskede lig af ubekendte personer, mest selvmordere, udstilles, og hvor de tages i øjesyn af nysgærrige forbigående, indtil de genkendes eller — forsvinder i jorden, endnu ukendte. På denne våde seng vilde mit afsjælede legeme sandsynligvis også have ligget den næste dag, dersom drømmen var bleven til virkelighed, dersom trøsterindens drømmebillede ikke havde holdt mig tilbage, da jeg var lige ved at styrte mig ud i floden. Der for en gysen gennem mig. Natteluften var bleven koldere. Jeg skyndte mig hjem til mit hotel.

Søvnen vilde dog ikke indfinde sig. Overtræt, som jeg var, plagedes jeg atter af en hærskare af syner. Jeg vred mig på mit leje, så længe natten var stille. Først ved daggry, når tummelen blev så stærk, at den bedøvede mig, faldt jeg hen i en døs. Efterhånden gik denne over først til en tung søvn, og så til en sundere, mer styrkende. Jeg vågnede højt op på dagen, og følte mig lettere til mode end nogen af de foregående dage, jeg havde rejst mig fra lejet under mit besøg i Paris.

Dagen efter læste jeg på en kafé i et allerede ugegammelt blad (jeg brød mig ellers ej om blade), at kronprins Hans af Brandenburg var bleven forlovet med prinsesse Irene af Porfyra, og at Hans Kongelige Højhed "behagede" at besøge Paris på hjemrejsen fra sin frierfærd, men i dybeste incognito. Af et kun nogle dage gammelt blad erfarede jeg, at Hans Kongelige Højhed var kommen til staden. På bulevarden kom jeg kort efter forbi en fotografi-handlers vindue. Under et af de nyeste udstillede billeder læste jeg navnet:

Jean, prince royal de Brandenlande.

Det var ham, som i Mabilles var gået bort med cancan-danse rinden — med hende, som havde den frækhed at ligne dig!

Samme dags eftermiddag rejste jeg hjem.

Træt og forfulmet efter flere dages jærnsrejse gik jeg i seng samme aften, jeg nåede Heimbeck i kejserdømmet Bischofsfeld, mine forældres oprindelige hjem, som de havde forladt, da min fader var bleven hofpræst hos din, og hvortil han nu, ikke længe efter min afrejse, var flyttet tilbage, da han havde taget sin afsked.

Da jeg næste morgen vågnede, var jeg meget syg. Min moder har senere fortalt mig, med hvilken ængstelse hun vågede ved min seng under de hæftigste feberanfald. Jeg fantaserede, i vildelse nævnede jeg oftest dit navn; men jeg blandede det så forunderlig sammen med meget, der måtte være minder fra mit besøg i Paris, med navne på steder, min moder aldrig havde hørt: Pré aux Clercs og Jardin Mabilles. Hun forstod ikke, at jeg for op i angst, som om din skikkelse viste sig for mig på slige fjærne steder.

Endelig var jeg da fuldkommen rask igen efter min lange, farlige sygdom. Med hver dag, som gik, syntes jeg sundere og stærkere. Min virkelyst var atter vakt. Ikke længer gik jeg — som inden min rejse — og dødede som en örkesløs drömmers. Men aldrig vilde jeg i mine forældres påhør tale om min rejse eller nævne dit navn.

Mindet om dig var kun så meget dybere indgravet i mit hjærte. Vel havde jeg opgivet håbet om nogensinde igen at skulle så meget som trykke din hånd; men se dig, leve og ånde i din nærhed — det vilde og det kunde jeg.

Brandens sprog var det samme som mit store fædrelands, — ja, det er en fordel at tilhøre en nation med et udbredt sprog. Med skuespilkonsten, som jeg nu fuldstændig helligede mig, stod verden mig åben, så langt mit modersmål rakte. Således opnåede jeg endelig ansættelse ved det kongelige teater i Havenborg. Først der, først under dine öjne har det anlæg, hvormed naturen har begavet mig, udfoldet sig helt og fuldt. Jeg havde ikke, jeg har aldrig haft nogen anden ærgærighed end at behage, glæde og gavne dig."

Han tav. Også hun vedblev at tie, men hendes blik sagde mere, end mange ord kunde udtrykke.

Også søen tav, medens skibet gled hen over dens strålende flade. Kun det brusende kølvand bag skruen forkyndte lydt, at det bevægede, urolige, higende menneskeliv havde krydset den slumrende naturs stille leje.

"Hvor du har lidt!" sagde endelig Irene, "jeg ikke mindre, vel snarere mere, fordi jeg måtte bære min smærte alene og skjule den midt i verdensvrimslen. Men derom vil jeg tie. Nu, tak for i aften! Du har løst mange gåder for mig. — Men et har du glemt", tilføjede hun efter et ophold. "Hvorledes gik det til, at,

da prinsessen af Porfyra blev til dronning af Brandenland, blev Hans Oleman til Hans Olps? Oleman var jo din faders navn som hofpræst hos *min* fader.“

”Og således er hans navn endnu. Men — er det ikke underligt, at skuespilkonsten, der dog er brændpunktet for flere andre ædle konster, — at den endnu så til foragtes eller betragtes med fordomsfulde øjne? Min fader krævede af mig, at jeg som skuespiller bar et andet navn end hans.”

”Den navneforandring er kommen mig til gode”, sagde Irene, ”jeg havde ikke med samme rolige nydelse fra min loge i teatret kunnet se Hans Olps udføre sine roller, dersom jeg havde vidst, at det var Hans Oleman. Den svage anelse, som nu og da brød frem, forstyrrede mig ikke.”

Og således meddelte de to genforende ælskende hinanden, hvad de havde oplevet, siden de sidst skiltes. Irene havde tillige meget af stor vigtighed at meddele Hans med hensyn til framtiden. Hun måtte næmlig sætte ham således ind i hele den ny stilling, hvori han så hovedkulds var styrtet, at han kunde undgå at give sig blottelser lige over for sine omgivelser, — blottelser, der kunde give dem en formodning om, at han ikke var Hans XIII selv, men hans halvt ufrivillige, halvt tilfældige stedfortræder.

Det blev aftalt imellem dem — det krævede dronningen —, at han skulde rejse tilbage til Brandenland, så snart han havde fulgt hende til forældrenes slot. De lovede hin anden at vedligeholde en meget livlig brevveksling.

XIV.

Hvad det rejsende brandenlandske hof talte om.

Fra den søstad, som var målet for dampskibet ”Brands” rejse, førte en kort jærnvej til slottet Glimmerborg, hvor dronning Irenes gamle forældre, det fordrevne kongepar, bode.

Da majestæterne forlod skibet, fik dets fører befaling til at blive liggende med damp oppe, indtil han telegrafisk modtog nærmere ordre fra Glimmerborg efter de høje rejsendes ankomst dertil.

Majestæterne blev modtagne af en hurraråbende folkemasse af nysgærrige, nagtet de ved at lade sig kalde prinsen og prinsessen af Porfyra havde tilkendegivet, at de frabad sig en hver slig æresbevisning.

De ønskede at være alene i jærnvejskupéen. Deres lille følge steg derfor ind i en anden kupé; og i denne udviklede sig tølgende samtale.

”Nå, min kære major”, sagde kammerherren til kongens adjudant, ”tror De endnu på muligheden af en skilsmisse?”

”Jeg nægter ikke, hr. kammerherre, at jeg i enkelte øjeblikke kan begynde at tvivle,” svarede majoren. ”Tilsyneladende har forholdet imellem Deres Majestæter forbedret sig således, at det i

alt fald næppe havde været nødvendigt for Dem og Deres parti at gøre så store anstrængelser for at få denne rejse til de kongelige forældre arrangeret."

"Deres mægling behøves ikke, mener De? Måske", svarede kammerherren sig selv, "men selve rejsen har uden tvivl gjort sin nytte."

"Så vidt jeg ved," indvendte majoren, "var denne så kaldte bedring i forholdet indtrådt allerede *inden* rejsen."

"Måske dog *på grund af* den. Det er imidlertid ikke godt at vide. Men, hvad enten det er tilfældet eller ej, så synes det nu sikkert, at der ikke er tanke om, at Deres Majestæter vil skilles. Og da der endnu ingen tronarving *har* vist sig, er det alls ikke rimeligt, at han *vil* vise sig."

"Det skal De dog ikke være så sikker på, hr. kammerherre. Men i ethvert tilfælde — tillad mig at sige det rent ud! — det må i højeste grad forundre enhver, der som jeg er bleven grå i flere højsalige kongers tjeneste både i krig og i fred, at en mand af så gammel adel som De, der oven i købet lige siden Deres ungdom har været ved hoffet, at De, hr. kammerherre, ønsker republikanerne den triumf, at arvefølgen skulde udslukkes."

"De foretrækker altså, hr. major, — tillad også mig at tale rent ud! — at Hans Majestæt, som endelig synes at være bleven forsonet med dronningen, forenet med hende i et lykkeligt ægteskab, i sand kærlighed, at han nu alligevel skulde forskyde hende og gifte sig med en anden, alene for derved muligvis at sikre tronfølgen".

"Ja, det foretrækker jeg, hr. kammerherre. Og det forundrer mig, De ikke kan se, at hensynet til kronens interesser, til kongedømmets bevarelse, ligefræm fordrer ægteskabets opløsning, så snart det er sandsynligt, at dets fortsættelse gør tronfølgen usikker."

"Bliver De således ved, mine herrer," faldt nu den hidtil tavse kammerherrinde ind, "gør De mig virkelig imod Deres vilje republikansk sindet. Er det ikke hårdt nok, at fyrstelige personer ikke må følge hjærtets stemme ved valget af ægtefælle, men skal underordne sig politiske hensyn? Vil De nu oven i købet, at sådanne hensyn også skal have overvægten, efter at hjærterne har fundet hinanden. Det er jo at nægte fyrstelige personer de almindeligste menneskerettigheder."

"Ved at høre Deres Nåde tale om menneskerettigheder — menneskerettigheder! — et ord, der smager af 1789! — den ugudelige franske revolution!" — majoren talte sig så varm, at talens tråd brændte over for ham.

"Nå, hvad skulde man tro ved at høre mig tale velvillig om grundsætningerne af 1789?" sporte kammerherrinden.

"Så skulde man ikke tro," svarede majoren bittert, "at det var en hofdame, man hørte tale."

"De billiger altså, hr. major, at Napoleon I skiltes fra Josefine af hensyn som dem, De ønsker respekterede? Og hvad nyttede det så? kongen af Rom blev dog kun en talstørrelse: Napoleon den anden blev han aldrig i virkeligheden."

"Det er en anden sag med en *parvenu* som denne Bonaparte og med *hans* efterkommere. Nej, vi har den ære at tjæne en ældgammel, legitim kongeslægt. Det er noget andet," svarede majoren.

"De mener, at der våger et særligt forsyn over de s. k. legitime dynastier," begyndte nu kammerherren, i det han rykkede sin hustru til undsætning. "De deler måske endog visse lojale franskmænds tro på det blå blod i Bourbonernes årer?"

"Mine herrer" sagde kammerherrinden, "det bliver vist nødvendigt at afbryde denne samtale, så meget mer som toget om et øjeblik er ved Glimmerborg."

XV.

På Glimmerborg.

På Glimmerborg fandt Hans XIV et telegram fra Havenborg, som meldte, at den gamle arveprins var bleven så syg, at det havde været nødvendigt at overdrage regeringens førelse til arveprinsessen, som i øvrigt også var upasselig, og jo længe havde været svagelig.

Et mer velkomment påskud til at rejse straks tilbage kunde næppe tænkes for Hans XIV, som derfor straks lod sin adjudant telegrafere til jagtkaptajnen på "Brand", at Hans Majestæt allerede samme aften kl. 8 vilde gå om bord igen. Derimod lod han intet telegram afgå til Havenborg om, at han så uvæntet vilde komme tilbage.

Efter galataffet på Glimmerborg spaserede selskabet i haven. Etiketten krævede, at det brandenlandske kongepar, til hvis ære man var samlet, blandede sig i det øvrige, fyrstelige selskab noget mer, end det blev tilfældet. Men på grund af omstændighederne tilgav man, at Hans og Irene søgte så meget som muligt den fortrolige ensomhed.

Imidlertid delte man sig i to partier med hensyn til spørgsmålet, hvor vidt det rygte var grundet, at det brandenlandske kongepars ægteskab skulde opløses. Den lille fremmede hofstat var enig om, at den gode forståelse mellem de høje ægtefæller var bedre end nogensinde; men i øvrigt var kongens adjudant så uenig med kammerherren og kammerherrinden om de følger, som kunde ventes af denne bedre forståelse, at disses uenighed smittede det øvrige selskab. I dette foretoges derfor en ny og livligere behandling af spørgsmålet, en behandling, hvortil det rejsende hofs samtale i jærnsvejskupéen kom til at forholde sig som ouverturen til selve operaen. Hoffet på Glimmerborg var, som vel de fleste fordrevne eller afsatte kongehuses hoffer, fanatisk rojalistisk og

legitimistisk. Det var derfor adjudanten, som vandt den aldeles overvejende stemning for sine meninger; hans to rejsefæller måtte derimod døje adskillige spydigheder, der ikke var mindre spidse, fordi de var drejede med al mulig elegance. Disse to holdt sig derfor efterhånden mer og mer udenfor skudvidde. Et antageligt påskud til at søge fortrolig samtale i ensomhed, lige som deres høje herskab, havde de desuden deri, at også *de* midlertidig skulde skilles, idet kammerherren — så vel som adjudanten — skulde følge med kongen tilbage til Brandenland, medens kammerherrinden alene skulde blive hos dronningen, så længe hun gæstede sine forældre på Glimmerborg. Dette besøg vilde næppe blive behageligt for hende; ti den partideling, som så skarpt var indtrådt straks ved ankomsten, havde stillet hende lige over for et knusende og ubarmhjærtigt flertal; og hun kendte hoffivets intriger og rænker, der næppe står tilbage for dem, der smedes bag rigsdagenes lige så vel som bag teatrenes kulisser. Hun havde altid haft stor indflydelse på den unge dronning, som hun elskede oprigtig, og som gengældte hendes følelser; hun vilde naturligvis søge at påvirke hende i retning af de meninger, som hyldedes af hendes parti, det tidligere omtalte begyndende hofparti. Men hun kunde ikke skjule sin frygt for, at dronningen vilde blive endnu stærkere påvirket fra anden side, især nu, når de kom til at stå næsten alene lige over for så mange modstandere, og når både kongen og hendes egen mand var langt borte. Hendes parti kaldtes af modstanderne spottende det "republikanske", uagtet det lige som det modsatte bestod af personer ved hoffet, af majestæternes nærmeste og trofasteste daglige omgivelser.

I en udkant af slotshaven, i et lysthus, som var helt dækket af slyngroser, sad Hans og Irene.

Afskedens øjeblik nærmede sig.

"Hvad er det så for en dåd, jeg skal udføre, inden jeg tør se dig igen?" sporte Hans.

"Dåden må du selv vælge, når den kun er til folkets sande vel", svarede hun.

"Er friheden til dets vel?"

"Ja, når folket er myndigt".

"Også, når folkets frihed kun kan vindes på kongedømmets bekostning?"

"Jeg har altid ment," sagde dronningen, "at kongedømmet var til for folkets skyld, og ikke folket for kongedømmets."

"Du mener altså, at et folk kan være lykkeligt uden kongedømme lige som en moden mand uden formynderskab?"

"Det mener jeg", sagde hun bestemt.

"Så tror jeg også, jeg véd, hvilken opgave jeg skal vælge. — Vil du hjælpe mig?"

"Så vidt og så tit jeg kan fra det fjærne, — af hele mit hjærte."

"Således kommer da det fjærne nærmere og nærmere."

Der lød fodtrin som af et større selskab i nærheden.

"Seglet på vort løfte!" bad han.

"Der er min *hånd*," sagde hun.

Han kyssede den med varme.

"Mødes vi igen, og din dåd er vel fuldbragt, da —", hviskede hun, i det hun undselig vendte hovedet bort, og drog ham med sig ud af lysthuset, "da må du kysse min *mund*."

XVI.

Om "at sikre arvefølgen."

Arvefølgen i kongeriget Brandenland havde været det brændende samtaleæmne i Havenborg siden kongeparrets afrejse.

Arveprinsen var opgiven af lægerne. Arveprinsessen, som af navn førte regeringen, var en venlig gammel dame, men uden ringeste politisk interesse. Hun gik således op i sin iver for at passe og pleje sin dødssyge ægtefælle, at ministrene tit havde ondt ved at få hendes underskrift. De republikanske blade, som hidtil havde været oversete af den toneangivende presse, vakte nu modstandernes ængstelse, når de indeholdt den ene artikel efter den anden om usandheden og hulheden i det konstitutionelle kongedømme. Ingen trode for alvor på, at det var den skikkelige gamle arveprinsesse, som i virkeligheden "holdt statens ror i sin hånd". Lige så godt som en pen, ført af hendes rystende hånd, — hed det sig — kunde man have en maskine, der stæmplede kongens navnetræk under regeringens udfærdigelser, — og en sådan maskine vilde desuden være meget billigere end de par millioner, som kongedømmet årlig kostede. Ministrene alene skulde jo dog i ethvert tilfælde, i følge grundloven, stå til ansvar for udfærdigelserne; om det "kongelige" navnetræk blev håndskrevet, eller om det blev stæmplet med en maskine, måtte derfor synes lige så ligegyldigt, som om en søm på et lommetørklæde var håndsyet eller maskinsyt.

Det stærkt rojalistiske ministerium indså godt, at forgyldningen gik af kongedømmet mer og mer for hver dag, der svandt. Der måtte gøres noget for at "sikre arvefølgen". Og det måtte helst gøres nu, medens den føjelige og böjelige arveprinsesse var regentinde. Vanskeligere vilde ministeriet kunne sætte sin vilje igennem, dersom det afvæntede kongens hjemkomst. Man vidste aldrig, hvilken stædighed der kunde ventes af en konge, om hvem lægerne mente, at han stod i begreb med at gå fra forstanden. Ministrene følte sig virkelig — så rojalistiske de også var — vel til mode ved, at de i dette øjeblik kunde råde over en viljeløs "kongelig hånd"; var det ikke af hensyn til kongedømmets mystiske "prestige" lige over for den tankeløse mængde, så havde de nu end ikke haft noget imod, om en stæmplingsmaskine havde stået til deres rådighed i stedet for arveprinsessens hånd.

Livlægen, som fuldstændig hørte til ministeriets parti, blev opfordret ti at forestille arveprinsessen, at hendes helbred led for meget når hun syslede med de anstrængende regeringsforretninger på samme tid, som hun helligede sin høje gemal den ömmeste omhu både dag og nat. Han, som læge, vilde *naturligvis* ikke blande sig i det politiske; han havde kun hendes sundheds bevarelse for öje. Dette hensyn krævede, at hun mældte sig syg. Vægrede hun sig derved — hvad hun naturligvis ikke gjorde —, nødsagedes han til, i hendes egen velforståede interesse, at *erklære* hende for syg; ti var hun det end ikke endnu, vilde hun utvivlsomt blive det, i fald hun vedblev at "føre regeringen", og det var bedre at forebygge end at helbrede "en sygdom, der i hendes høje alder kunde have uberegnelige følger for det kære fædrelands fræmtid".

Denne allerunderdanigste forestilling virkede. Derved var det tilfælde indtruffet, da regeringen midlertidig skulde føres af statsrådet, som straks havde at indkalde rigsdagen. Denne skulde da ifølge grundloven beslutte, hvorledes der skulde forholdes med regeringen, indtil kongen atter kunde tiltræde den.

I en hemmelig sammenkomst hos konseljpræsidenten, grev von Essig, lagde ministrene sin felttogsplan for den forestående overordenlige rigsdagssamling. Spørgsmålet drejede sig om at vælge en af to veje for gennem en adresse fra rigsdagen at bevæge kongen til at sikre arvefølgen. En sådan udtalelse fra rigsdagen lod sig nok tilvejebringe, eftersom ministeriet sad konstitutionelt, d. s. havde et parlamentarisk flertal at støtte sig til; dette flertal var vel ikke stort, men dog tilstrækkeligt. Det galdt imidlertid om, hvilken af to veje, der i adressen helst måtte antydes som den formålstjænligste til arvefølgens sikring. Der måtte peges på en bestemt udvej; ti det vilde næppe have praktiske følger, om adressen i al almindelighed vilde "henstille til Hans Majestæts visdom", hvorledes han vilde løse denne statsvigtige opgave: "at sikre arvefølgen", eller — med andre ord — at tilvejebringe en tronfølger heller i dag end i morgen. Ærkebispens, som jo var bleven kirkeminister, efter at han forgæves fra alle kirker havde ladet bønner opstige til himlen om at velsigne det kongelige ægteskab med et glædeligt håb, vilde nu i adressen have indlagt en antydning om, at det havde vist sig at være "himlens vilje", at ikke den nuværende dronning var den, på hvem håbet skulde opfyldes, eller — med andre ord — på en fin måde have tilkendegivet kongen, at man vilde have ham til snarest muligt at tage sig en ny dronning. At vælge denne vej fandt de fleste øvrige ministre dog betænkeligt, dels fordi dronningen var almindelig elsket for sine personlige egenskabers skyld, dels fordi man ved kongeparrets afrejse havde fået en følelse af, at der var indtrådt en bedring i forholdet mellem de kongelige ægtefæller. Man valgte derfor den anden af de to veje, hvorom der kunde være tale: man besluttede at opfordre kongen til at adoptere en fremmed prins, ærkehertug Ruprekt.

Ærkehertug Ruprekt var den yngste af en hel del ærkehertuger, af hvilke den ældste broder "efter naturens orden" måtte antages med det første at skulle bestige en af de mægtigste troner; slikt vilde give det lille Brandenland større auseelse, mente man, og en vis dynastisk afhængighed af en monarkisk stormagt kunde kun medvirke til yderligere at befæste "den monarkiske orden" hjemme. Ærkehertugen havde deltaget i en krig, og mentes at have lagt noget feltherretalent for dagen; dette talent, antog især krigsministeren, kunde komme til nytte, når det i et heldigt "strategisk moment" galdt at tilbageerobre hertugdømmerne Pustervig og Fyrstén, samt grevskaberne Ildenborg og Flammenborg, som Brandenland i den sidste ulykkelige fredslutning havde måttet aftræde. Denne sidste betragtning gjorde, uagtet udenrigsministerens betænkeligheder, udslaget til gunst for ærkehertug Ruprekt som arvefølgens redningsmand; og det galdt nu at opflamme folket ved udsigten til de tabte kronlandes generhvervelse.

Der skulde agiteres. Ministrene søgte fortrolige samtaler med sine venner blandt rigsdagens partihøvdinger. Disse sammenkaldte partiet, skildrede sine tilhængere, for hvilken fare den kongelige arvefølge — og derved tillige bevarelsen af partiets egen fræmtidige magt og indflydelse — var udsat; og de malte med de livligste og mest forføreriske farver billedet af ærkehertugen, den kække kriger, smykket med sejrens palmer, som i spidsen for det folk, der valgte ham, vilde bringe de fraskilte brødre tilbage under det brandenlandske banner. — Almindelig begejstring. Der valgtes et udvalg på fem medlemmer, som i løbet af den følgende dag skulde gøre udkast til adresseforslaget.

Mærkeligt nok: få timer efter, at disse fem mænd var valgte, modtog de alle indbydelse af grev von Essig til middag den næste dag. Hans øvrige gæster var de andre ministre, undtagen udenrigs- og kirkeministrene, som han ikke rigtig mente at kunne stole på i denne sag.

Dagen efter det lille ministerielle middagsselskab var adressen indbragt i rigsdagen, så at sige, båret derind på et forudbestemt flertals skuldre. Sagens "eneste" behandling skulde finde sted to dage senere.

Samme dag, som denne forhandling åbnedes, var kong Hans XIV vendt tilbage til Svanenfyrd; aldeles uvæntet havde dampskibet "Brand" lagt til ved landgangsbroen ud for lystslottet. Ministrene sad i rigsdagen, og hørte glædestrålende på, at ordføreren for adressens indbringere gengav deres egne tanker, da de modtog meddelelse om kongens tilbagekomst. Det var nødvendigt hurtigst muligt at holde statsråd. Ministrene bevirkede rigsdagens møde udsat.

XVII.

Politiske miner og kontraminer.

I statsrådet var der adskilligt for kongen at underskrive. Den første sag var en kungørelse om, at han atter overtog rege-

ringens førelse. Derefter forelagdes ham en del sager, hvoraf han ikke forstod meget, men han underskrev dog straks for ej at spille tiden, i det han trøstede sig med, at de færreste konstitutionelle konger forstod mere, og at ministrene jo i ethvert tilfælde bar ansvaret. Endelig forhandlede det spørgsmål, hvor vidt rigsdagen skulde sluttes, nu, da anledningen til dens sammenkaldelse var bortfalden ved kongens uvæntet hurtige hjemkomst. Flertallet af ministrene var naturligvis stemte for rigsdagssamlingens fortsættelse, i det de håbede gennem den adresse-bevægelse, de selv havde sat i scene, at udøve et tryk på kongen således, at han indvilligede i at adoptere ærkehertug Ruprecht. Kongen havde intet at indvende imod, at rigsdagen forblev samlet; men han tænkte sig rigtig nok i sit stille sind et andet udfald end det, som ministrene væntede, og han håbede, at der i så fald kunde blive brug for rigsdagen på anden måde.

Då konseljpræsidenten i samme statsråd forberedte kongen på, at en adresse af det indhold, vi kender, uden tvivl ved en deputation fra rigsdagen vilde blive ham overrakt en af de første dage, og allerede ønskede hans billigelse af udkastet til et særdeles imødekommende "allernådigst svar" til deputationen, vægrede kongen sig ved at tage nogen bestemmelse derom allerede. Han vilde have dette spørgsmåls overvejelse i statsrådet opsat, indtil det virkelig forelå. Denne vægring fra kongens side gjorde ministrene betænkelige. Kun kirke- og udenrigsministrene kunde ikke undertrykke et selvtilfreds smil. Spiren til splid i det monarkiske parti var allerede til stede, den havde fået næring den foregående dag, da disse to ministre følte sig fornærmede over ej at være blandt de indbudne ved grev von Essigs middag. Splitelsen i partiet forgrenede sig nu hurtig videre fra statsrådet gennem particheferne og de øvrige rigsdagsmænd til hele det brandenlandske folk. Da det republikanske parti blev den var, følte det vigtigheden af i dette kritiske øjeblik at slutte sig des fastere sammen.

Adresseforhandlingen fortsattes næste dag i rigsdagen. Ministrene tog ikke selv ordet i denne sag; men hver havde sine personlige venner blandt repræsentanterne, og dem sufflerede de. Således fik både kirkeministeren og udenrigsministeren sine afvigende meninger udtalte af andre. Det faldt i en ung godsejers lod at gøre opmærksom på, hvilken fare Brandenburg vilde udsætte sig for, dersom rigsdagen højt udtalte tanken om ad krigsvejen at få de afståede kronlande tilbage. Kun Pustervigs befolkning var af samme nationalitet som Brandenburg; og dennes genforening med moderlandet kunde man trygt håbe af nationalitetsideens sejr i en næppe fjærn fremtid. Fyrstens og de to grevskabers befolkninger var derimod af fremmed nationalitet; deres politiske samliv med det brandenlandske folk havde altid vist sig som en svækkelse for dette; dem skulde man derfor ikke ønske atter at genforene med sig. Det var kun civillisten og

apanagerne, som havde interesse af en sådan genforening; men, uagtet han var rojalist, måtte hensynet til slige interesser være underordnet. — En sådan tale fra en af Brandenlands største godsejere var noget ubørt. Den vakte megen opmærksomhed; og talerens farbroder, der ligeledes var stor jordrot, blev yderst forbitret. Derimod blev taleren lykønsket, i anledning af sine djærve udtalelser, af et par andre godsejerlige ærgærrigheder, som i taleren allerede så en tilkommende udenrigsminister, og som selv ikke havde noget imod at more sig nogle år som gesandter ved et eller andet udenlandsk hof. Ministrene begyndte at blive betænkelige for udfaldet af afstemningen. De ønskede tid til at overveje stillingen. For at få afstemningen opsat til et følgende møde fik de så mange af sine politiske venner til at indtegne sig som talere, at formanden fandt det rigtigst ej at lade forhandlingen fortsætte för i et tredje møde den følgende dag.

Der var en mulighed for, at afstemningen kunde gå ministeriet imod; så stor var splittelsen i dets eget parti. Men i så fald måtte ministeriet gå af; ti det var altfor bekendt, at det interesserede sig for, at ærkehertug Ruprekt valgtes til tronfølger. I et statsråd, som blev holdt om formiddagen inden rigsdagsmødet, søgte man derfor at få kongen til at slutte den overordenlige rigsdags samling straks, hvorved afstemning over adressen blev forhindret, og således ministeriet reddet. Men kong Hans XIV havde imidlertid lært så meget, at en konstitutionel konges politiske magt nærmest indskrænker sig til at sige *nej*, hvor det ikke er forbunden med fare. Ministrene gjorde alt muligt for at overtale ham til at sætte sit navn under et "allerhöjestebudskab" om rigsdagens slutning. Tiden, da rigsdagsmødet skulde åbnes, nærmede sig; men alle overtalelser prellede af mod kongens *nej*: på grunde indlod han sig ikke videre, da han godt følte, hvor overlegne ministrene var ham i den konst at disputere.

Rigsdagens tredje møde om adressesagen åbnedes. Medens man trættes ved at høre de i slutningen af forrige mødeindtegnede ubetydeligere talere gentage, hvad førerne for det ministerielle parti havde sagt meget bedre de foregående dage, forberedte disse et forslag til "motiveret dagsorden", hvorved rigsdagen skulde beslutte at udtale:

"Da rigsdagen er overbevist om,

at kongen ikke mindre end folket føler nødvendigheden af arvefølgens hurtigst mulige sikring, og

at Hans Majestæt i sin ophøjede visdom vil vide at finde de rette midler til denne for kongedømmet så vigtige opgaves løsning, går rigsdagen over til dagsordenen".

Dette forslag betegnedes det ministerielle partis åbenbare tilbagetog; ti herved var det opgivet at anvise en *bestemt* vej til opgavens løsning. Men forslaget skulde også kun være en redningsplanke for ministeriet. Det galdt for det at undgå en afstemning over selve adressen, hvori ærkehertugen udtrykkelig var

nævnt, og en afstemning derover kunde jo ikke finde sted, når det lykkedes at få dagsordenen vedtagen. Lykkedes dette ministeriet, kunde det foreløbig "redde taburetterne", og "kommer tid, kommer råd": det håbede da senere på anden måde og i et heldigere øjeblik at kunne virke for ærkehertugens valg til tronfølger.

Da forslaget til ovenstående dagsorden var indbragt, og tilhørerne trak vejret efter en yderst kedelig og lang tale til ærkehertugens pris, meddelte formanden den indbragte dagsordens ordlyd. Han gjorde dernæst opmærksom på, at nu drejede forhandlingen sig kun om denne, og at der om dette spørgsmål ikke var andre talere indtegnede end ordføreren for dem, som foreslog dagsordenen.

"Må jeg bede om ordet", råbte hr Folkesen, føreren for det republikanske parti, som hidtil havde holdt sig tilbage under denne forhandling.

Ordføreren for forslagsstillerne, som var en af de yderligste monarkister, mente nu, at han i sin anbefaling for adressen særlig borde betone, hvilken velsignelse kongedømmet var for et folk. Et sådant klenodie måtte man sikre også efterkommerne. Han sluttede med at udtale sin glæde over, at "vor statsforfatning er ordnet således, at der står en magt, en ophøjet myndighed, som, hvor man kunde være udsat ellers for fejltagelser og rystelser, kan gribe ind på en heldbringende måde" *).

Folkesen greb straks denne ytring. Han sammenlignede en sådan betragtning af kongen med katolikernes af paven. Lige som pavens ufejlbarhed var ophøjet til dogme i den katolske kirke, således skulde kongens ufejlbarhed vel nu være politisk dogme i den konstitutionelle stat. Der var endda mindre, der talte for den kongelige ufejlbarhed end for den pavelige; ti paven *valgtes* dog, medens kongen fik sin "ophøjede" myndighed *ved arv*. Det var jo ligefræm menneskeforgudelse at tillægge kongen ufejlbarhed eller ikkun den "ophøjede visdom", hvorom dagsordenen talte. Nej, sandheden var, at kongens "hellighed og ukrænkelighed" — som det hed i grundlovene — i mange konstitutionelle stater misbrugtes som et skærmbædt af de ansvarlige ministre. Det var disse, som med ansvaret tillige havde den egenlige politiske magt. Det konstitutionelle kongedømme hvilede altså på en hul og usand grundvold. Man skulde iskænke folket ren vin. Man skulde ikke frygte for, at den fulde sandhed kom til sin ret. Når det dog i virkeligheden var ministeriet, som med ansvaret for regeringens førelse tillige havde den derfra uadskillelige højeste politiske magt — hvorfor da ikke åbent udtale dette! — hvorfor da ikke bygge statsforfatningen på denne, på sandhedens grundvold! — Ministeriet var den egenlige regering. Kald

*) Disse ord synes ligefræm lånte af en justisministers udtalelse i Danmarks folketing d. 15 Oktober 1873 (se den stenograferede folketingstidende spalte 211). Man har for set en taler pynte sig med lånte fjær!

ministeriet "statsråd", "præsidentskab" eller hvad man vil, — og lad det vælges af folkerepræsentationen! — man har da på naturlig måde, hvad den s. k. parlamentarisme vil tilvejebringe på kunstig måde; man har da et *sandt* udtryk for det samme, man nu kalder med et *usandt* navn. Det konstitutionelle kongedømme med parlamentarisk regering var i virkeligheden det samme som en republik, hvor arvelige pensjoner, under navn af civilliste og apanager, udbetaltes til en enkelt familie. Han kunde forstå den pietet, et folk gennem en række af hundred år havde vænnet sig til at nære for sådant et gammelt arveligt "familiestykke", som et kongehus var. Han kunde derfor også til nød forstå, at mange ikke vilde kaste det bort, så længe det endnu kunde hænge sammen. Men, når det faldt sammen af sig selv, da kunde han ikke forstå, at man vilde anskaffe sig noget lignende på ny. Arvefølgen var nu ved at udslukkes. Dette måtte være et fingerpeg, et vink om, at man skulde overveje, om øjeblikket til at ændre regeringsformen til republikansk ikke var kommen. Greb vi ikke øjeblikket nu, da ændringen kunde foregå fredelig, udsatte vi os for et tungt ansvar, og kunde berede vore efterkommere de største ulykker. Der gik en republikansk strøm gennem et af Europas største lande, det land, som plejede at gå i spidsen for de store samfundsomskabende idéer. Den republikanske idé vilde senere banke på porten hos os, dersom vi ikke nu gav den plads ved vor aræ. Men, når den kom senere, vilde den finde pladsen optagen. Fra sine sejre i de store lande vilde den komme til vort lille. Modstand imod en så mægtig, sand og stor idé var umulig; og denne vilde da let komme til at holde et *blodigt* indtog, dersom man nu ikke beredte den en fredelig vej. Det var derfor i *fredens* navn, han alvorlig lagde rigsdagen på sinde: nu straks at forberede republikens indførelse således, at *den* — og intet nyt afgudsbillede i menneskelig skikkelse — blev den nuværende konges efterfølger. Det første skridt dertil var: at forkaste dagsordenen, det næste: at forkaste adressen, og det tredje: at indbringe et forslag til grundlovsændring.

Under denne tale, som hørtes med større opmærksomhed end den, som de øvrige medlemmer ellers plejede at skænke udtalelser fra republikanernes side, var der til formanden indgivet begæring om afslutning af forhandlingerne om dagsordenen. Afslutningen blev vedtagen. Umiddelbart derefter fulgte afstemningen over dagsordenen. For denne stemte langtfra alle monarkisterne; nogle af dem afholdt sig fra at stemme, fordi de ikke kunde indse nødvendigheden af det ministerielle partis tilbagetog: de ønskede ikke at afskære en afstemning over adressen, om hvis vedtagelse de endnu ikke havde opgivet håbet. Som en følge heraf blev dagsordenen forkastet med et ringe overtal. Stillingen var kritisk.

Da den fortsatte forhandling om adressen begyndte igen, var dronningens kammerherre, rejsemarskalken, som også var rigsdags-

mand, den eneste indtegnede taler. Det var overmåde sjælden, at denne elegante hofmand med det diplomatiske ydre tog ordet; men, når det hændte i øjeblikke som dette, indsugede yderste højre hans få ord med en begærlighed som den, hvormed örkenens sand drikker de sparsomme regndråber; ti man mente at se et barometer for hoffets stemning i udtalelser fra en mand, der daglig var i majestædens nærhed. Denne gang mødtes yderste venstre med yderste højre som opmærksomme tilhørere; ti republikanerne vidste, at han og hans hustru hørte til det hofparti, som modarbejdede kongens og dronningens skilsmisse. Nu var man spændt på at høre hans mening om det ny spørgsmål: ærkehertug Rupreks adoption, idet man ikke tvivlede om, at kammerherrens mening faldt sammen med kongens.

Efter at kammerherren havde pudset sin lorgnet, satte han den på næsen, og sagde med lav stemme, som kun den almindelige stilhed gjorde nogenlunde hørlig:

"Det glæder mig, at adresseudkastet har afholdt sig fra enhver hentydning, der kunde opfattes som upassende indblanding i Deres Majestæters privatliv". (Monarkisterne ventede i åndeløs spænding, at han skulde tilråde at stemme for adressen). "At sikre tronfølgen ad andre veje end den, hvorpå der hidtil har været tænkt, kan den, som vil opretholde vort ældgamle kongedømme, jo i og for sig ikke have noget imod, — for så vidt kun disse veje er frækommelige. Men, er man også sikker på, at Hans Kejserslige Højhed ærkehertug Rupreks er villig til at modtage det valg, der måtte falde på ham som Brandenlands tronfølger? Jeg vender netop hjem fra en udenlandsrejse; og jeg tror at vide, at denne ophøjede fyrste omgås med andre planer, der ikke lader sig forene med den, man her har haft med ham." (Almindelig bestyrtelse i højre). "Man synes i sin iver for at sikre Brandenlands tronfølge at have overilet sig. Den højærede udenrigsministers tavshed har, især under en forhandling af denne natur, meget forundret mig. Om overhoved nogen, måtte dog *han* kunne indestå for Hans Kejserslige Højheds beredvillighed" (udenrigsministeren skyllede et glas vand ned); "men det kan han ikke. — Selv om ærkehertugen var rede, vilde jeg dog fråråde den høje rigsdag at vedtage denne adresse. Dens videre politiske følger kunde være at berede det lille Brandenland samme skæbne som chaluppen, der gynger i orlogsskibets oprørte kølvand: fastkædet til det store fartøj, må det følge alle dets bevægelser" (Bifald fra venstre). "Forening med stater af samme størrelse eller lignende magt gör stærk; men det svækker at gøre sig afhængig af mange gange større magter."

Udenrigsministeren rømmede sig, og drak vand. Formanden vendte sig imod ham med et spørgende blik. Skulde han tage ordet eller forholde sig tavs som sædvanlig? Derom var han lige så uenig med sig selv, som hans venner var det indbyrdes. Af disse, der flokkedes om ham, vilde nogle have ham til at tale,

andre til at tie. Den almindelige opmærksomhed var henvendt på denne komiske gruppe. Fra begge sider lige som halede man i den ulykkelige minister, der afvekslende tørrede sveden af panden, rømmede sig, og drak vand. I forvæntning om, at han vilde tale, bad ingen anden om ordet. Formanden havde imidlertid gentagende erklæret, at, dersom ingen videre ønskede at ytre sig, var forhandlingen sluttet. Den var således sluttet.

Ved afstemningen over adressen blev denne forkastet med et uvæntet stort flertal.

Næste dag indgav ministeriet von Essig sin afskedsbegæring. Kongen modtog den. Det var kun, hvad man efter det forefaldne havde ventet. Men derefter forefaldt noget, som man ikke havde ventet.

XVIII.

Ministeriet Folkesen.

Rigsdagen vedblev at være samlet; det havde man ikke ventet. Men der var noget, man endnu mindre havde ventet: ministeriet Folkesen! Et republikansk ministerium i et kongedømme! Det var dog den parlamentariske konsekvens af rigsdagens sidste afstemninger.

Vilde det ny ministerium nu fornægte sin fortid og tjæne kongedømmet? Det var dagens store spørgsmål, som ikke længe skulde forblive ubesvaret.

Den ny konseljpræsident, som til alle gamle konservatives forargelse bar det "folkelige" navn Folkesen, fremlagde for rigsdagen et forslag til en gennemset grundlov. Det var ikke væsentlige ændringer, der foresloges.

Overalt, hvor ordet "kongen" forekom i den gamle grundlov, var det ombyttet med "rigsforstanderen." Det var kun en navneændring. Den væsentligste virkelige ændring var den ny paragraf, der skulde træde i stedet for § 1, hvilken handlede om regeringsformen som monarkisk, kongemagten som arvelig o. s. v. Den ny § 1 lød omtrent således:

"Regeringsformen er republikansk. Statsrådet er ansvarligt for regeringens førelse. Statsrådet består af syv medlemmer, der vælges for tre år ad gangen blandt alle til rigsdagen valgbare og af denne, hver gang den efter de hvert tredje år foretagne almindelige nyvalg er sammentrædt. Rigsforstanderen vælges for et år ad gangen af statsrådet blandt dettes egne medlemmer."

Konseljpræsidenten ytrede ved forslaget forelæggelse, at det vist vilde undre mange, hvor lidet det var nødvendigt at ændre den bestående "indskrænket monarkiske" forfatning for at omdanne den til "republikansk." Det galdt egentlig kun om en ny § 1 og de få ændringer i den øvrige grundlov, som med nødvendighed fulgte af dens vedtagelse. Nødvendigt var det ikke at foretage andre ændringer, om det end kunde være ønskeligt, t. eks. at op-

hæve kongens — nu rigsforstanderens — forpligtelse til at bekende sig til den s. k. "rene evangeliske lære", en forpligtelse, som kun fristede til hykleri. Men man havde fundet det formålstjænligst ved denne lejlighed at holde alle andre spørgsmål ude end det ene: kongedømme eller folkedømme. At magten udgår fra folket — en sætning, der *forblommet* lå i enhver "konstitutjone" forfatning, altså også i enhver "indskrænket-monarkisk" — denne sætning var nu *klart og åbent* sat i spidsen for grundloven; ti § 1 bestemte jo: folket vælger rigsdagen, rigsdagen vælger statsrådet, og statsrådet vælger rigsforstanderen. Vel valgtes statens overhoved ikke *umiddelbart* som i Nordamerika, men *middelbart* som i Svejts; men dette var netop et fortrin: man undgik at sætte hele folket i en voldsom valgbevægelse. Desuden: spidsen var derved brudt af ærgærrigheden; ti at være rigsforstander vilde ikke betyde stort mere end hidtil at være konseljpræsident. I virkeligheden bestod den største ændring i, at statsoverhovedet, indehaveren af den højeste politiske magt, blev *ansvarligt*, medens hidtil kongen havde været *uansvarlig*, d. v. s. ministrene skulde tage imod alle ubehagelighederne for de fejl, som blev begåede i kongens navn. Nu var sandheden sat i stedet for usandheden, virkeligheden i stedet for skinnet; og han håbede, at forfatningen, således ændret, vilde virke politisk *moraliserende* lige så meget, som den monarkiske regeringsform med sin hule grundvold og tomme pragt hidtil havde virket *demoraliserende*. At de år for år, til ingen virkelig nytte for folket, udgivne millioner til civilliste og apanager sparedes, var et mindre væsentligt fortrin. I øvrigt vilde det være nødvendigt at udrede livsvarige pensjoner til de i øjeblikket levende medlemmer af kongehuset. Kongen havde dog for sit vedkommende gjort afkald på pensjon, så at der kun blev tale om dronningen og arveprinsessen.*)

Dette forslag var bleven forberedt i så stor stilhed og med en så overraskende hurtighed, at de gamle partier knagede i sine fuger, da det så aldeles uvæntet blev kastet ind i rigsdagen.

Uvilkårlig råbte en af de mest republikanske rigsdagsmænd: "leve kongen!" — og hele forsamlingen istemte nu så kraftige og vedholdende hurraråb, at selv de ivrigste monarkister — lige som gamle kavaleriheste, der ubevidst lyster trompetens signaler — lod sig henrive til at råbe med; først bagefter skønnede de, at dette "leve kongen!" betød "leve republikken!"

Det republikanske parti vandt i få dage en mængde ny medlemmer. Der er i enhver større forsamling altid et stort flertal, der ruller fra den ene side til den anden ligesom ballasten i et skib under stærk søgang. Er søen rolig, ligger selv den løseste ballast stille; den ligger, hvor tilfældet oprindeligt har kastet den hen. For de allerfleste menneskers vedkommende afhænger det næmlig af ydre, mer eller mindre tilfældige, omstændigheder,

*) Arveprinsen var næmlig død den foregående dag.

om de kommer til at kæmpe i den ene eller den anden politiske lejr. "Sig mig, med hvem du spiser til middag, og jeg skal sige, til hvilket politisk parti du hører!" Således udtrykte sig en gang en gammel erfaren politiker. Hvilket parti en politisk rekrut tager, afhænger ofte mere af fødsel, familie, vane og formuesforhold end af en gennem erfaring og selvtænkning prøvet overbevisning. Han indekserceres nu i alle partiets vendinger, og adlyder det snart lige så mekanisk som sprællemændene den snor, hvorved den bevæges. Bliver han for stærkt tyranniseret, kan han løbe over i den stik modsatte lejr; og da bliver han lige så ivrig på den side som tidligere på den forrige, — det er det personlige, som gør mest indtryk på ham. De politikere derimod, som virkelig er det i kraft af en egen overbevisning, og som derfor uden hensyn til personlige følelser og fordele sætter sagerne øverst, — de er ikke mange i tal. Men hver af dem har tolv mands styrke, hvor det gælder at stå fast i den stærke politiske søgang. Disse få er at ligne ved den ballast, som ikke rokkes.

Nu traf det sig imidlertid således, at det monarkiske parti var indbyrdes splidagtigt. Vi har set, hvorledes spiren til spliden begyndte i selve ministeriet von Essig. Ej alene brast nu partiets anker, ministeriet; men selv monarken, det monarkiske partis naturlige midtpunkt, der havde udnævnt ministeriet Folkesen og billiget dets forslag til en republikansk grundlovsændring, — han kunde jo ikke længer bruges som støttepunkt for partiet. Forgæves spejdede det efter en af disse omflakkende tronjægere eller "prætendenter", om hvem monarkiernes tilhængere eller udskud, af overbevisning eller af egenlystige grunde, plejer at flokkes. Ej engang på ærkehertug Ruprecht kunde det jo gøre regning. Kongedømmet viste sig som den nedgående måne, republikken som den opgående sol, — og der er en naturlig tilbøjelighed hos de fleste til at slutte sig til den stærkeste side, til den, som har fremtiden for sig.

I modsætning til det monarkiske parti havde det republikanske fået noget fast at samle sig om. Det følte, at det galdt at gribe øjeblikket. Stemningen kunde hurtig slå om. Alle indre stridsspørgsmål måtte holdes ude. Af hensyn til det væsentlige, republikens indførelse, måtte der gøres afkald på det mindre væsentlige, som *muligvis* kunde nås med det samme, men *muligvis* også kunde forårsage uenighed og opsættelse, der således kunde bringe hele sagen til at strandе. Med tillid så partiet op til sin fører, der nu var ministeriets chef. Det adlød straks hans mindste vink, selv, hvor det under almindelige forhold vilde betænkt sig. Dets taktfulde fodslag indgød agtelse, medens modstanderne blev mere og mere ringeagtede ved at løbe imellem hverandre. Kun en lille trop af ærlige monarkister, monarkister af virkelig overbevisning, sluttede sig sammen for heller at dø under den gamle fane end at inlade sig i underhandlinger med den nye tids mænd.

Under disse omstændigheder er det let at forstå, at grundlovsændringen kunde blive vedtagen af rigsdagen. Men dermed var den endnu ikke bleven gældende grundlov. I følge forfatningen skulde en så vigtig ændring først billiges af folket. Først, når dette havde valgt en ny rigsdag med et republikansk flertal, og først, når den ny rigsdag havde vedtaget samme ændring i selvsamme form, vilde den træde i stedet for den gamle forfatning, så snart kongen underskrev.

Rigsdagen blev derfor opløst og ny valg udskrevne. En ivrig valgbevægelse opstod.

XIX.

Brev fra Hans XIV til Irene.

Min kære Irene!

Når Du modtager dette brev, véd Du allerede, at Du er enke. Du og jeg véd det, men ingen andre. Jeg hverken vil eller kan beklage Dig. En vemodig tanke skænker jeg dog den stakkels henfarne Hans XIII; ti jeg står som en synder lige over for ham. Min synd imod ham vil jeg søge at sone ved at gøre alt det gode, jeg kan, imod Dig. Du var dog hans viede ægtefælle, om Du end var tvungen, og om han end aldrig kom til at eje Dit hjerte.

Stakkels Hans XIII! Han døde i sindsygeanstalten. Han blev begravet som skuespiller.

Hans dødsfald havde nær bragt mig i forlegenhed — og Dig med. Du véd jo, at jeg for nogle år siden havde ladet mig besnære af den som marmoret skønne, men tillige som marmoret kolde Almine Bankman, også kaldet "Venus fra Melos". Vi havde vekslet ringe, — og vi havde endnu ikke givet hinanden dem tilbage, da Hans XIII og jeg kom til at bytte stilling og klæder på Lamborg badeanstalt. Hendes ring havde jeg endnu på min finger, da jeg hin aften kom hjem fra arveprinsens taffel men da drog jeg den også af, og gemte den i min portemonnaie, i et eget rum. Senere og indtil for et par dage siden havde jeg ikke tænkt på den.

Dagen efter Hans XIII's død blev det meldt mig, at sindsygeanstaltens forstander udbad sig en samtale med mig i en rum. Han kom ind. Der var kommet brev fra direktør Bankman, at hans datter, med hvem skuespiller Ols havde været forlovet, inden liget jordes, ønskede at få tilbage sin forlovelsesring. Forstanderen vilde selv besørge dette. Det afsjælede legeme bar kun en eneste ring. Men hvor stor var ikke forstanderens forundring, da han inden i denne læste: *Irene, prinsesse de Porfyr!* Uden at ane det rette sammenhæng bragte han mig den. Jeg nægter ikke, at jeg ikke havde let ved at bevare fatningen. Kun tanken om den fare, hvorfor jeg vilde udsætte ej alene mig selv, men Dig, — ja, hele landet, hvis ve og vel i dette øjeblik afhænger også af *min* stilling, — kun denne tanke gjorde mig

det muligt at tage mig sammen, så at han intet videre mærkede. Og forekom jeg ham et øjeblik urolig, må han have opfattet det, som om jeg nærrede mistanke imod dronningen. Jeg takkede ham for den takt, han havde vist ved ikke at indvie nogen anden i sin opdagelse. I øvrigt — tilføjede jeg — lod sagen sig jo meget let forklare af dronningens bekendte store interesse for kunsten. Var det ikke muligt, at hun en gang havde villet vise Ols, hvor stor pris hun satte på hans kunst, og at hun tilfældig kun havde ved hånden en ring fra den tid, da hun endnu var prinsesse? Dette blev imidlertid en sag imellem dronningen og mig alene. Mærkeligere var det, at frøken Bankmans ring ikke fandtes. Jeg tilrådede forstanderen at undersøge den afdødes efterladenskaber nærmere, og foreløbig at svare direktøren, at ringen skulde blive sendt, så snart den måtte findes. Han lovede at affærdige en sådan skrivelse.

Da han var gået, fræmtog jeg Almine Bankmans ring af min portemonnaie, pakkede den meget omhyggelig ind, og forsynede pakken med udskrift til direktør Bankman. Der er ingen følgeskrivelse indlagt. Pakken skal først afsendes, når jeg selv kan forlade Brandenland for bestandig. Det aner mig, at ringen ellers på den ene eller den anden måde en gang kan forråde mig. Sender jeg den inden min afrejse, kan muligvis direktøren takke forstanderen for den ulejlighed, han ikke har haft; — og denne nægter at have afsendtringen! Hvorfra er den da kommen? Skiller jeg mig på den anden side ikke ved ringen, synes jeg ikke heller at have skilt mig fra den, til hvem jeg end ikke ved et sligt ydre tegn må være knyttet, når jeg helt skal kunne tilhøre Dig. Jeg vil ikke længer bære den i min portemonnaie. Ej heller vil jeg kaste den i havet, om jeg end ikke frygter for, at nogen fisk skal sluge den og senere i kogt tilstand forundre et middagsselskab. Ringen tilhører med rette Almine Bankman; og hun skal — jeg håber snart — få den tilbage.

Hvor det piner mig således at skulle gå og forstille mig! Stadig at skulle spille en andens — nu oven i købet en afdøds — rolle, — det er forfærdeligt! Har jeg syndet ved min uforsvarlige overgivenhed på Lamborg badeanstalt, så har jeg også måttet lide for min synd!

Det eneste, som gør mig det muligt endnu i nogen tid at udholde denne en "konstitutjonel konges" tomme og indholdsløse tilværelse, — det er forvisningen om, at jeg sammen med Dig arbejder på Brandenlands sande vel, og at jeg, om værket lykkes, skal flyve i Dine arme og hente min løn af Din egen hånd og mund.

Tak for alle de breve, Du har skrevet til mange indflydelsesrige personer i Brandenland, som har lært at skatte landets elskværdige dronning! Du har derved i høj grad medvirket til et heldigt udfald af valgene.

Der er nu kun få dage til den almindelige valgdag, og en uge derefter kan rigsdagen atter sammentræde. Om fjorten dage kan jeg have underskrevet den ny forfatning. Dermed er min kongerolle til ende; for framtiden vil jeg kun spille elskerroller, og Irene skal altid være elskerinden. Vi mødes da efter aftale i Paris, og det for ej mer at skilles.

Det er således måske sidste gang i lang tid, at jeg skriver til Dig.

Lad mig da sige Dig min inderligste tak for alt, hvad Du hidtil har været for mig! Har ægteskabets hellige bånd end ikke forenet os endnu, så har vi dog længe været fast forbundne ved endnu helligere. Der gives et indre, et åndeligt ægteskab, som stiftes ved en højere lov end den, som mennesker har lagt ind i kirken. Kirken velsigner mangt et ægteskab, som er og forbliver vanhelligt alligevel. Har sjæl og sjæl, har hjerte og hjerte ikke mødt hinanden forinden, da er det kun en bespottelse af det hellige, når kirkens mænd sammenknytter ægtefællers hænder; og slige sammenkoblinger borde aldrig finde sted i kirken.

Vi derimod har åndelig og hjertelig levet os sammen, inden det undes os at række hinanden vore hænder for alteret. Og skulde vi end aldrig opleve denne stund, og skulde end aldrig vort ægteskab blive stiftet på jorden, så har det dog alt længe været sluttet i himlen.

Når vi slutter os sammen i den inderligste pagt mellem mand og kvinde, da er det ikke som et "firma", der for yderverdenen bærer fælles mærke på sine varer. Ja, hvor ofte er det ikke tilfældet, især i den store verden, at to gifter sig for at kunne optræde med en større ydre anstand og værdighed end hver for sig. Man "fører hus": uden at være gift kunde han ikke være den vært og hun ikke den værtinde, han ikke se de gæster og hun ikke de gæster, som i fald de var forblevne ugifte. Man repræsenterer hinanden; derved ligesom fordobler man sig, og vinder større indflydelse, end om hver optrådte ugift og for sig alene. Man går i teatret sammen, man kører ud sammen, man viser sig for folk sammen på mange andre måder; men — når man er ene sammen, da gaber man, da keder man sig over hinanden, — i fald man ikke gör det, som er værre: trættes og går hver sine veje, men uden at den store verden mærker det. Se det er et "kompaniskab" med fælles varemærker, men intet sandt ægteskab, om så selve ærkebispnen har velsignet det i hovedstadens pragtfuldeste kirke.

Vi derimod har arbejdet sammen til et fælles mål, for en sag, på hvis godhed vi tror så fuldt og fast, som vi tror på hinanden indbyrdes. Vi har blandet tanker og følelser, sjæle og hjerter, inden vi lægger vore hænder i hinandens. Og aldrig har jeg følt som i denne valgkampens tid, da Du har kæmpet ved min side — åndelig nær, skönt legemlig fjærn —, aldrig har jeg således følt sandheden af de ord, jeg tidligere har udtalt for

Dig: først, når vi mænd har kvinden med i vor alvorligste livsgærning, kan den slå fast rod i nutiden og sætte varig frugt for framtiden.

Derfor tak, og tak, og endnu en gang tak for alt, hvad Du i denne trængselens tid har været for mig! For *mig!* Ja, og for det land, hvis dronning Du endnu er. Jeg giver nu alting fra mig — også din værdighed som dronning må jo opgives — men kun, for at jeg kan modtage alt igen af Din hånd, Du mit hjertes evige dronning.

Med evig kærlighed

Din

Hans Oleman.

XX.

Folket tager afsked med sin konge.

Valgene var forbi. Rigsdagen var atter samlet. Den ny forfatning var vedtagen anden gang med endnu større flertal end første. Kong Hans havde stadfæstet den ny grundlov; og Folkesen havde som konseljpræsident medunderskrevet. Derefter havde de øvrige ministre underskrevet (blandt disse navne fandtes dronningens kammerherres; han var som udenrigsminister indtrådt i statsrådet). Endelig var forfatningen bleven underskrevet af alle de rigsdagsmænd, som havde stemt for den.

Den følgende dag havde rigsdagen i kraft af den ny forfatning valgt republikens første statsråd. Ikke alene som en opmærksomhed mod kongen, men af hensyn til personernes egen dygtighed havde rigsdagen til dette valgt netop de samme mænd, som udgjorde det sidste monarkiske statsråd. Således knyttede den ny tingenes orden sig til den gamle. At statsrådet valgte Folkesen til rigsforstander, var en selvfølge. I samme statsrådsmøde, hvori dette skete, vedtoges også rigsdagens slutning; inden den om nogle måneder skulde sammentræde igen, vilde statsrådet have tid til at udarbejde en hel række reformlovforslag, som længe var imødesete af folket, men som ikke havde kunnet komme frem, så længe det monarkiske parti var ved magten.

Imidlertid havde rigsdagen holdt et møde for lukkede døre. Da disse atter åbnedes, blev der vedtaget en beslutning om at vælge en deputatjon, der skulde indbyde den fratrædte konge til at overvære rigsdagens højtidelige slutningsmøde. Deputatjonen kom til at bestå af rigsdagens mest ansete medlemmer blandt alle grupper; kun det alleryderste højre havde ikke villet lade sig repræsentere, men afgivet blanke stemmesedler, da valget foretoges på forholdstalsvalgmåden.

Den højtidelige afskedsstund kom. Enhver rigsdagsmand var på sin plads. Tilhørerpladsen var overfyldt, og udenfor stod skarer, som ikke kunde rummes inde. Dog var der så stille, at den sagtteste tale kunde høres.

Tronstolen i rigsdagssalen var fra sin forhøjning flyttet ned midt imellem medlemmerne. Den var endnu tom. Igennem trængslen var der holdt en gang åben fra tronstolen til salens hovedindgang. Mod denne var alles øjne rettede.

Nu hørtes en trommehvirvel og honnørmarchen udenfor i den rummelige forsæl. De høje fløjddøre åbnedes. Kongen trådte ind. Alvorlig, men venlig hilsende de nærmeste — republikens nyvalgte statsråd — tog han for sidste gang plads i tronstolen.

Rigsdagens formand trådte fræm foran denne. Med høj og klar røst oplæste han den adresse, som var vedtagen den foregående dag i det hemmelige møde.

”Vort fædrelands sidste konge hilses af folkets kårne mænd”, således begyndte han.

Alle rejste sig ved disse ord.

Formanden fortsatte:

”Uden smiger, uden store og tomme ord, uden hule og indholdsløse fraser, men sandt, oprigtig, inderlig, hjærtelig takker rigsdagen på folkets vegne

Hans den eneste,

som af egen fri tilskyndelse og overbevisning, uegennyttig og uden krav på mindste vederlag, tilbagegav folket den magt, som det i sin umyndigheds tidsalder havde overdraget en af Deres forgængere på tronen.

”De har derved forebygget fræmtidsfarer og forberedt fræmtidslykke for folk og fædreland.

”Historien bevare mindet om *Hans den eneste* til vore sene-
ste efterkommere!

”Takket og velsignet være vor sidste konge

Hans den eneste”!

Næppe var det sidste ord udtalt, før den dybeste stilhed afløstes af så rungende hurraråb, at de aldeles overdøvede fanfarerne fra den i forsælen opstillede musik.

Men musiken tav, og jubelråbene i salen forstummede atter, da *Hans den eneste* — som han jo kaldtes — gjorde mine til at tale. Kun udenfor rigsdagshuset bølgede endnu hurraråbene som bulderet fra en fjærn brænding. Denne dæmpede brusen af folkeskarernes bifald dannede ligesom baggrunden for de få ord, *Hans* var i stand til at fræmføre.

”Tak!” begyndte han, men var for bevæget til at fortsætte. Han følte, at han i dette øjeblik virkelig stod som en mand, der havde egen dåd at pege på. Det var ikke længer den formentlige konge, her stod. Det var ikke en andens, men sin egen rolle han udførte.

”Tak!” begyndte han atter, men stemmen svigtede ham på ny. ”Jeg er for bevæget til at tale”, sagde han næppe hørlig, men umiddelbart derefter udtalte han med kraftig røst:

”Min hjærteligste tak! Mit varmeste *lev vel!*“

Han forlod under hurraråb salen, hvor derefter endnu nogle formaliteter ved rigsdagens slutning foregik. Under disse kunde man fra det fjærne høre folkeskarernes jubel, i det den sidste konge kørte bort gennem gaderne.

Om aftenen var der almindelig folkefest i Havenborg. Hans den eneste deltog i det festmåltid, der af rigsforstanderen, som vært på statens vegne, blev givet i hovedstadens største sal. Den første skål udbragte rigsforstanderen for republikken, den anden for Hans den eneste. Denne takkede, og talte for rigsforstanderen. Stemningen var således, som den kun føles i et folks højtidstimer, sådanne, der svarer til bryllupsglæden i det enkelte menneskes liv. Den ene vellykkede tale fulgte efter den anden, men den, som både ved sit indhold og sin form bar prisen for alle andre, den, som vakte den hjærteligste tilslutning og den længste bifaldsstorm, — det var den tale, hvorved rigsdagens formand udbragte skålen for dronning Irene. Da Hans den eneste takkede, nævnede, hvilken del hun havde i forfatningsreformen, og lovede at hilse hende fra det folk, i hvis midte hun havde levet, — da var også han bleven veltalende.

Måltidet sluttedes i den gladeste stemning. Men ubemærket under den forvirring, som plejer at følge en sådan festlig sammenkomst, lykkedes det Hans at komme bort. I sin private bolig ombyttede han selskabsdragten med en grå klædning aldeles lig den, han var iført, da han endnu var skuespiller Olps.

Da iltoget, som sildig om aftenen skulde afgå med de udenlandske poster, var lige ved at sætte sig i bevægelse, steg en gråklædt mand ind i en første klasses kupé, som var tom. Han lænede sig tilbage i et hjørne, i det toget kørte bort.

I Havenborgs forstad gik jærnvejen lige forbi en stærkt oplyst offentlig have. Der steg raketter til vejrs. Også dèr var folkefest.

"Leve Hans den eneste!" var de sidste ord, den bortrejsende opfangede, i det toget for forbi. Hurraråbene, som fulgte dette udbrud, tabte sig i det fjærne.

"Dersom kongerne og folkene rigtig forstod hverandre", tænkte Brandenlands sidste monark, "hvor lykkelige vilde de da ikke kunne gøre hver andre! Enhver fornuftig konge vilde da forstå at tage venlig afsked med sit folk og lade det styre sig selv, så snart det var blevet myndigt!"

XXI.

De nygifte.

Det var en dejlig sommeraften, stille og mild, fuld af den forfriskende kølighed, som nydes dobbelt efter en solhed dag. Blomsterduften strømmede ud fra træerne i esplanaden foran Invalidhotellet i Paris.

Gennem alleerne hen imod Seinen kørte en åben kalesche.

I vognen sad to personer, en herre og en dame. Han sad halvt oprejst, og lænede sig på den ene arm, idet han med et blik, fuldt af den usigeligste kærlighed, betragtede den unge kvinde, som lænede sig tilbage i sædet, medens hun mildt så ham op i øjnene. Et dæmpet lys bredte sig over hendes mørke lokkede hoved, over hendes rene og klare pande, over alle disse skønne, bløde træk, som aftenens fræmbrydende skygger lod forekomme endnu blødere. Bag hendes hoved tegnede sig for ham som baggrund omridsene af Invalidhotellets mægtige kuppel skarpt imod den dybe blå himmel, hvorfra stjærnerne syntes at titte ned en efter en. Mindre og mindre tegnede sig disse omrids, i det vognen rullede rask over Pont des Invalides og ind i Avenue d'Antin på den højre Seinebred.

Et stærkt lys af gasflammer viste sig over en gitterport til venstre.

"Her var det altså, du for nogle år siden færdedes i din fortvivlelse, og du søgte at dulme den ved en indbildt lykke?", sporte Irene.

"Ja", svarede Hans, "og hvor jeg nu færdes i min usigelige lykke, der låner en højere glans fra mindet om hin fortvivlede tid. Jeg søgte den gang at drømme mig ind i den forestilling, at jeg foretog bryllupsrejsen sammen med min unge hustru."

"Drømmen er nu bleven til virkelighed" sagde hun, "også for mig, som den gang måtte lide fjærnt fra dig. — Ja, vi mennesker skønner kun rigtig på, hvad vi først har måttet lide for", tilføjede Irene, i det hun trykkede sig op til ham. —

"Til Boulogneskoven?" sporte kusken, da vognen havde nåt enden af Avenue d'Antin.

"Nej," lød svaret "til Théâtre français!"

INDHOLD.

	Side.
I. Kongen og skuespilleren forestilles for læseren	1.
II. På Lamborgs badeanstalt	2.
III. På Svanenfryd lystslot	4.
IV. Forkunskaber, som er nyttige for læseren	6.
V. På Villa Gallina	8.
VI. Dronning Irene	10.
VII. Efter hjemkomsten fra arveprinsen	13.
VIII. Mødet	15.
IX. Næste morgen	17.
X. I statsrådet	19.
XI. Om bord	22.
XII. Hvad Hans fortalte Irene den første nat til søs	25.
XIII. Hvad Hans fortalte Irene den anden nat til søs	27.
XIV. Hvad det rejsende brandenlandske hof talte om	40.
XV. På Glimmerborg	42.
XVI. Om "at sikre arvefølgen"	44.
XVII. Politiske miner og kontraminer	46.
XVIII. Ministeriet Folkesen	52.
XIX. Brev fra Hans XIV til Irene	55.
XX. Folket tager afsked med sin konge	58.
XXI. De nygifte	60.

Rettelser *).

- S. 5⁴: tjæntligst l: tjenstligst
 „ 12: De sidste 6 linier udgår
 „ 16¹⁵: Hvar l: Hvor
 „ 21¹¹: Veje l: veje
 „ 24¹³: Jeg, må l: Jeg må.
 „ 29²: smidlighed l: smidighed
 „ 38¹⁶: sættes ”;“ efter ”stenkant”
 „ 40⁶: til l: tit
 „ 41¹³: udgår ”alls”
 „ 57²²: blifve l: blive

Flere trykfejl, som ikke er rettede, vil næppe forstyrre læsningen.

Oversættelse uden Forfæns samtykke vil blive påtalt i henhold til lovgivningen om eftertryk.

*) Efter sidetallet sættes et mindre tal for oven for at betegne linien fra oven, og for neden for at betegne den fra neden, hvori rettelserne skal foretages. Tegnet "l." betyder: "læs!"

Af samme Forf. er tidligere særlig udgivet bl. a.:

Modersmålets opdyrkning. Kbh. (Vissing) 1865.

Nordens enhed. Af Hemdal. Kbh. (Vissing) 1867.

Grunddrag af ordbøjningen i det svenske og det dansk-norske bogmål. Kbh. (Schönberg) 1867.

Hvilket Forhold mellem Stat, Kirke og Skole fremmer bedst sand Frihed, Tro og Oplysning i Folket? Kbh. (Michael- sen & Tillge) 1868.

Kort vejledning ved foredrag over samfundshusholdning. Kbh. (Reitzel) 1870.

Kort framställning af Danska Uttalet. Stockh. (Alb. Bonnier) 1870.

Samlinger til jævnførende nordisk lyd- og retskrivningslære (udgiv. med understøttelse af det kgl. danske Videnskabernes Selskab). Kbh. (Gad) 1871.

To Juleaftener. Kbh. (Illustreret Folkeblads forlag) 1871.

Frøken Rudenschöld, Tidsbillede fra Gustav III:s og Hertug Karls Hof. Kbh. (Prieme) 1873

Befæstningsfrågan, Parlamentarismen och den förenade Venstern i Danmark. Politiska bref. Helsingborg (N. Segerström) 1876.

Nordens politiske Digtning 1789—1804. Kbh. (C. A. Topp) 1878.

Klara-Rafael-Fejden. Kbh. (C. A. Topp) 1879.

Norden som republik. Stb. (Leufstedt) 1879.

Herr Kapitals omvändelse, social tendens-berättelse; samt Spanmåls-ön och Kol-ön, en liten skyddstulls-bild. Med Förf:s tillåt. öfvers. fr. danskan (passande för sockenbibliotek). Stb. (Leufstedt) 1880.

